

ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน
ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง

ปริญญาานิพนธ์

ของ

สุมาลี วงศ์ปลูกแก้ว

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921 575, 391 5658

1-1 ก.พ. 2527

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

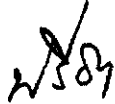
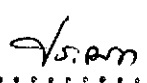
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ตุลาคม 2526

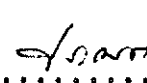
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ๘/๓ประธาน
..... ๑๐/๓กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

..... ๘/๓ประธาน
..... ๑๐/๓กรรมการ
..... ๑๐/๓กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ และการแนะนำอย่างดียิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ขรรณา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ และอาจารย์ประนต แก้วนิม ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านทั้งสาม และขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.มิลินทร์ สำเภาเงิน ที่ได้ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนา พรพจน์กุล ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และการแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการและคณะครูของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณมิตา มารดา ครู อาจารย์ และญาติพี่น้องที่เป็นกำลังใจ และสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณกิลปชัย กิลวาทร์ ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ ด้วยการเป็นผู้ที่ให้กำลังใจ และกำลังใจเพื่อการวิจัยนี้

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ คุณประยงค์ วินิจวงษ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการโรเนียว และขอขอบคุณเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในค่านต่าง ๆ และให้กำลังใจ ทำให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ..	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรับผิดชอบ	12
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง	16
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	24
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	25
	กลุ่มตัวอย่าง	25
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	27
	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	34
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34

๒ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
๓ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	52
	กลุ่มตัวอย่าง	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	52
	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	53
	การวิเคราะห์ข้อมูล	53
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
	อภิปรายผล	54
	ข้อเสนอแนะ	61
	บรรณานุกรม	63
	ภาคผนวก	70

บัญชีการวาง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ และโรงเรียนในแต่ละเขต	26
2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามปฏิสัมพันธ์ และเพศ	27
3	แสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบแยกตาม ปฏิสัมพันธ์และเพศ	40
4	แสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกตาม ปฏิสัมพันธ์และเพศ	41
5	แสดงค่าสหสัมพันธ์และสหสัมพันธ์พหุคูณของปฏิสัมพันธ์ของครูกับ นักเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ ...	42
6	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของ ความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน ...	43
7	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความรู้สึกรับ ผิดชอบ ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน	44
8	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของความ เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน	45
9	แสดงการเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย	46
10	แสดงการเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย	47
11	แสดงการเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย	48

12	แสดงการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย	49
13	แสดงการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย	50
14	แสดงการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย	51

ภูมิหลัง

ปัจจุบันถือกันว่าครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการให้การอบรมสั่งสอน การปลูกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชีวิตในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่เดิมนั้นแม่บ้านจะอยู่กับบ้านเลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง แต่ปัจจุบันแม่บ้านส่วนมากต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพราะความจำเป็นในด้านเศรษฐกิจหรืออาจเป็นความจำเป็น เพื่อสังคม จึงทำให้ทั้งพ่อและแม่ไม่มีเวลาที่จะเอาใจใส่หรืออบรมสั่งสอนเด็กเหมือน เดีก่อน จึงทำให้ครูมีบทบาทสำคัญต่อเด็กมากขึ้น

ในแต่ละวันเด็กจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประมาณ 7 - 8 ชั่วโมง การที่ เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับครูเป็นเวลานานเช่นนี้ เด็กกับครูย่อมมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน ตลอดเวลา ทำให้เด็กได้รับสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากวิชาความรู้จากครูเป็นอันมาก และสิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กได้ ซึ่ง เบรดฟอร์ด

(Bradford, 1960 : 16) ก็ได้สนับสนุนว่า กระบวนการเรียนการสอนเป็น การติดต่อระหว่างบุคคล ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งอยู่ในรูปของ การกระทำและคุณลักษณะของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีอิทธิพลต่อฝ่ายตรงข้าม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครูไม่ได้มีความสำคัญต่อเด็กเฉพาะด้านวิชาการเท่านั้น แต่จะมีหน้าที่ครอบคลุมไปถึงความรู้สึกรักนึกคิด จิตใจของเด็ก ดังที่ เฉลิมวงษ์ โชติฤกษ์ และคณะ (เฉลิมวงษ์ โชติฤกษ์ และคณะ 2504 : 67) กล่าวว่า ครูมีอิทธิพล ต่อเด็กยิ่งกว่าบิดามารดา นักเรียนจะเอาอย่างครูที่เขานิยมชมชอบโดยที่ตัวเขาเอง บางทีไม่รู้ตัวและครูเองก็ให้ตัวอย่างโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่ง สมบูรณ์ ทองศิลป์ (สมบูรณ์ ทองศิลป์ 2519 อ้างอิงมาจาก Brown. n.d.) ได้อ้างถึงคำกล่าว ของ Brown ที่ว่า "ครูมีอิทธิพลยิ่งกว่าสิ่งใดในการศึกษา บรรดาหลักสูตร

การปกครอง และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ แม้จะสำคัญเพียงใด ก็ทำได้เป็นประโยชน์
หรือมีค่าบางอย่างใดไม่ ถ้าหากครูไม่ช่วยทำสิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์แก่ความก้าวหน้า
ของนักเรียน"

ทุกวันนี้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ปัญหาความประพฤติของ
นักเรียน ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และความสับสนวุ่นวายต่าง ๆ ในสังคม
มีสาเหตุมาจากบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งคุณสมบัติพื้นฐานที่มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ความรู้สึกรับผิดชอบ
2. ความสม่ำเสมอ
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ความพยายามพึ่งพาตนเอง
5. ความซื่อสัตย์เที่ยงตรง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2514 : 55 - 57)

คุณลักษณะเหล่านี้ไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นลักษณะที่สามารถ
สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ได้โดยอาศัยกระบวนการสังคมประกิต (Socialization)
มากกว่าสิ่งอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จาก เฮิร์ลอค (Hurlock. 1964 : 661) ได้ศึกษา
พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรัก ความ
สนใจและเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
มีเพื่อนมากเป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ราบรื่น มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม
พึ่งตนเองและสามารถเผชิญชีวิตได้อย่างมั่นใจ ส่วนการเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย ทำให้
เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงปลอดภัย มีความรู้สึกกลัว กฎ คือ
สิ่งที่ต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
เพราะไม่เคยฝึกตัดสินใจแก้ปัญหาเอง ซึ่งในเรื่องนี้ มัญชรี บุญนาค (มัญชรี บุญนาค
2514 : 22 อ้างอิงมาจาก กรมฝึกหัดครู) ได้กล่าวถึงการแสดงความคิดเห็นของ
กรมการฝึกหัดครูเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย (Democratic) คือมีตามารับผิดชอบร่วมกัน
ในการเลี้ยงดูบุตร และภาระอื่น ๆ ของครอบครัว การตัดสินใจใด ๆ ในครอบครัว
เกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสดำเนินการอย่างเต็มที่
และรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่ม และมีโอกาสตัดสินใจ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ^{กับ} และความเชื่อมั่นในตนเอง ^{กับ} ความรู้สึกกับนิคชอบ
2. ^{และ} เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกกับนิคชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกกับนิคชอบของนักเรียนที่มีเพศต่างกันแต่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน
5. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีเพศต่างกันแต่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบว่า ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกกับนิคชอบ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพียงใด
2. ทำให้ทราบว่า นักเรียนที่มีความรู้สึกกับนิคชอบและความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน เนื่องมาจากการที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกันจริงหรือไม่ ซึ่งถ้าทราบว่านักเรียนที่มีความรู้สึกกับนิคชอบและความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกันจริง จะมีผลส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้เลือกแบบปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้อง อันจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนของตนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาทราบและเข้าใจว่า ในการเรียนการสอนนั้นไม่ไ่มุ่งเฉพาะในด้านให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ในทางวิชาการแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพด้วย
3. ทำให้ทราบว่า นักเรียนที่มีความรู้สึกกับนิคชอบและความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน เนื่องมาจากการที่นักเรียนมีเพศต่างกันหรือไม่

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ปีการศึกษา 2526 ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 364 คน

2. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

ตอนที่ 1 การศึกษาหาความสัมพันธ์ ตัวแปรได้แก่

1. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน
2. ความรู้สึกรับนิคชอบ
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่าง

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1 ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนซึ่งแบ่งออกเป็น
 - ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย
 - ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียน
 - ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย

1.2 เพศ ซึ่งแบ่งออกเป็น

- เพศชาย
- เพศหญิง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- 2.1 ความรู้สึกรับนิคชอบ
- 2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครู หมายถึง บุคคลที่สอนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งที่สอนในอดีตหรือปัจจุบัน และมีพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างตั้งใจ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านบวกหรือด้านลบ

2. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูกับนักเรียนปฏิบัติต่อกันทั้งในด้านการเรียนการสอนและการปกครองที่นักเรียนรับรู้ได้ ซึ่งได้มาจากการสำรวจ การรับรู้ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อครูของตน โดยการให้การประเมินผลจากการสร้างสถานการณ์เพื่อวัดปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนนั้นแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูกับนักเรียนปฏิบัติต่อกัน ซึ่งนักเรียนรับรู้ได้ว่า ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดเกินไป ให้ความสนทนสนม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ นักเรียนร่วมตัดสินใจและวางแผนการเรียน การสอน และกิจกรรมต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน บรรยากาศในห้องเรียนอบอุ่นเป็นกันเอง การปฏิสัมพันธ์แบบนี้วัดออกมาเป็นคะแนนได้โดยใช้แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

2.2 ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียน หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูกับนักเรียนปฏิบัติต่อกัน ซึ่งนักเรียนรับรู้ได้ว่า ตนได้รับการปฏิบัติแบบถูกบังคับ กดขี่ ครูขบถถึงกฎเกณฑ์และบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติของจิตใจ หรือความต้องการของเด็ก ครูกำหนดเนื้อหา วิธีสอนและกิจกรรมทุกอย่างให้โดยนักเรียนไม่มีส่วนร่วม ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถ บรรยากาศภายในห้องเรียนเป็นไปอย่างเคร่งเครียด การปฏิสัมพันธ์แบบนี้วัดออกมาเป็นคะแนนได้โดยใช้แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

2.3 ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูกับนักเรียนปฏิบัติต่อกัน ซึ่งนักเรียนรับรู้ได้ว่า ตนไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครูเลย ครูสอนไปตามเรื่องราวไม่มีการเตรียมการสอน ปล่อยให้นักเรียนทำอะไร

ก็ไปตามความพอใจ โดยไม่เอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร นักเรียนรู้สึกหงุดหงิด ไม่แน่ใจ บรรยากาศภายในห้องเรียนสับสน การปฏิสัมพันธ์แบบนี้วัดออกมาเป็นคะแนนได้ โดยการให้แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

3. ความรู้สึกรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองจะสามารถปฏิบัติดังต่อไปนี้ ได้มากน้อยเพียงใด คือ

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัวและงานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลาและซื่อสัตย์และไว้วางใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความเป็นจริง
4. ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน และการเรียน
6. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด
7. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตัวเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
8. รักษาสิทธิและหน้าที่ของตัวเองโดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความมั่นใจในการกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตามที่บุคคลนั้นตั้งใจเอาไว้ แม้จะมีเหตุการณ์หรืออุปสรรคใด ๆ ก็ไม่เกิดความท้อแท้ ยังคงกระทำสิ่งนั้นต่อไป โดยมีมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กำลังกระทำ อยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความถูกต้องเหมาะสม ความเชื่อมั่นในตนเองนี้สามารถวัดออกมาเป็นคะแนนได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ความเจริญทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก ตลอดจนพัฒนาการทาง**บุคลิกภาพ** นั้น นอกจากจะเป็นไปตามพันธุกรรมแล้ว ยังเป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตเด็กก็คือ ครู เพราะครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและมีความใกล้ชิดกับเด็ก รองลงมาจากพ่อแม่ โดยเฉพาะสภาพสังคมในปัจจุบัน พ่อแม่ไม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ดังนั้นเด็กจะเรียนรู้อะไร มีความรู้สึกอย่างไรและปฏิบัติตนอย่างไร ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมหรือทัศนคติต่าง ๆ ของครูในสถานการณ์การเรียนการสอน ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนจึงมีความสำคัญและน่าสนใจเป็นอย่างมาก

ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

ในปัจจุบันนี้ทั้งในวงการศึกษาและวงงานทั่วไปยอมรับแล้วว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะทำให้หมู่คณะที่ร่วมกันทำงานได้ผลดีและมีความสุข ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ปฏิสัมพันธ์อันดีของครูกับนักเรียนก็ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในด้านการเรียน การปรับตัว มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กอ สวัสดิพิพาณิชย์ และคณะ (กอ สวัสดิพิพาณิชย์ และคณะ 2505 : 178 - 181) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า เป็นที่ยอมรับกันว่า บุคลิกภาพย่อมได้รับการสร้างสมขึ้นมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามได้มีผลการทดลองที่พิสูจน์ว่า เด็กแฝดแท้ (Identical twins) ที่มีพันธุกรรมคล้ายกันมาก ถ้าให้แยกกันตั้งแต่ยังเล็กมาก ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด จึงพิสูจน์ว่า บุคลิกภาพเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับตั้งแต่แรกเกิด วัยทารก วัยเด็ก ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะเกี่ยวกับโรงเรียน ผู้เขียนและคณะยังให้ความเห็นว่า เป็นสถานที่ที่สำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างยิ่งคือ

1. ครูเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก ย่อมจะถ่ายทอดพฤติกรรมและทัศนคติให้แก่เด็ก ครูที่มีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กตามวัย ยอมรับสภาพของสติปัญญา และความสามารถของแต่ละบุคคล ช่วยให้เด็กแต่ละคนเจริญงอกงามทั้งทางความรู้ ทักษะและทัศนคติ ช่วยให้เขารู้สึกว่า การที่เขาเรียนไปนั้นเขาได้ประสบความสำเร็จเป็นขั้น ๆ และเป็นค่ายกย่อง ชมเชยตามสมควร จะช่วยในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีได้

2. หลักสูตรและการสอน หลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของเด็กมีเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ และยืดหยุ่นไปตามความเหมาะสมแก่เด็กและของสภาพของท้องถิ่น รวมทั้งการสอนหลาย ๆ แบบให้เหมาะสมแก่บทเรียนและตัวเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการค้นคว้าหาความรู้ ให้มีส่วนในการออกความคิดเห็น จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กในด้านความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นผู้นำ

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เลวิน (Lewin) ลิปปิท (Lippitt) และไวท์ (White) ได้ทำการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยแบ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนออกเป็น 3 แบบ คือ แบบอิตาเลียน (Autocracy) แบบประชาธิปไตย (Democracy) และแบบปล่อยปละละเลย (Laissez - faire) ทั้งสามคนได้ร่วมกันศึกษากับเด็กชั้นประถมปีที่ 5 - 6 โดยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีครูที่มีลักษณะแตกต่างกันและสรุปผลออกมาดังนี้

ก. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นแบบอิตาเลียน โดยครูจะกำหนดเนื้อหา วิธีสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็ก มอบหมายงานให้ทำโดยไม่แจ่มชัดมุ่งหมายนักเรียนต้องปฏิบัติตาม ครูไม่รับฟังข้อโต้แย้งต่าง ๆ

ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ให้ผลดีในการเรียน เด็กทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดี แต่ในด้านบุคลิกภาพการปฏิสัมพันธ์แบบนี้ ทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวเนื่องจากรู้สึกว่าตนเองถูกบังคับกดขี่ ถ้ามีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์ก็แสดงออกอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในเวลาที่ลับหลังครู เด็กจะขาดความรับผิดชอบ ขาดการริเริ่มและความเป็นผู้นำ

ข. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นแบบปล่อยปละละเลย แบบนี้มีลักษณะตรงข้ามกับแบบอิตาเลียน คือ ครูไม่เอาใจใส่ สอนตามเรื่องตามราว ปล่อยให้เด็กทำตามความพอใจ

ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ ไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี เด็กจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบ ไร้ใจไม่ได้ และไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้

ก. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นแบบประชาธิปไตย ครูมักจะคำนึงถึงและให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนและวางแผนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูเป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือให้การเรียนเป็นไปโดยถูกต้อง มีกิจกรรมที่เหมาะสม มีการออกความคิดเห็น มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ จะทำให้เด็กมีส่วนร่วมมือและเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำ การริเริ่มในการสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ✕

สวน ยี (Yee. 1971 : 31 - 35 citing Anderson and others. n.d.) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ แอนเดอร์สัน และคณะ ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู แล้วพบว่า อิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กส่วนมากไปจากครู โดยแบ่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 แบบ ดังนี้คือ

1. กลุ่มที่ครูมีอำนาจเหนือนักเรียน (Dominative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น บอกให้นักเรียนย้ายที่นั่ง ใช้การเตือนสั่งให้นักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ ตัดสินใจแบบปราศจากเหตุผล และเรียกร้องความสนใจจากนักเรียน

2. กลุ่มครูแบบบูรณาการ (Integrative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น ถามถึงความสนใจของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับพฤติกรรมของนักเรียน และมีการถามถึงความสนใจของนักเรียนในขณะที่สอน

นอกจากนี้ สไตลส์ และคอร์ซีย์ (Stiles and Dorsey. 1959 :98-100) ได้ทำการศึกษากฎสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน โดยแบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 2 แบบคือ

1. การเรียนการสอนแบบอัตตาธิปไตย การเรียนการสอนแบบนี้เป็นแบบ "สั่งและเชื่อฟังโดยไม่ข้อโต้แย้ง" เด็กจะสนใจในบทเรียนเพื่อคะแนนของเขาเองไม่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับช่อกับเพื่อน ๆ การเรียนการสอนแบบนี้มีลักษณะอย่างนี้คือ

1.1 ครูต้องให้เด็กสนใจบทเรียนที่ตนกำลังสอนอยู่เท่านั้น ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กมีความงอกงามในด้านอื่น ๆ ด้วย

1.2 ครูไม่ฝืนพยายามทำให้เด็กเห็นความสำคัญของการเรียนรู้
แต่ต้องการคะแนนเป็นสำคัญ

1.3 การรักษาระเบียบวินัยในชั้นเรียน ใช้วิธีบังคับให้เด็กอยู่นิ่ง ๆ
ครูใช้กฎเกณฑ์ที่ตนพอใจ ไม่ได้คำนึงถึงธรรมชาติและจิตใจของเด็ก ไม่ได้คำนึงถึง
ความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งบุคลิกภาพและความสามารถ

ครูที่ใช้การสอนแบบนี้ จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบตัวใครตัวมัน ไม่มี
ทักษะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

2. การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ครูจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้เด็ก
ร่วมในการวางแผน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูยอมรับ
ในเรื่องความแตกต่างของเด็กในด้าน ความสนใจ ความสามารถ ทักษะ ไม่มีการใช้
แรงจูงใจภายนอก แต่ความสนใจในการเรียนเกิดขึ้นเพราะ เด็กต้องการได้ความรู้มากกว่า
คะแนน การเรียนการสอนแบบนี้ทำให้เด็กนักเรียนเป็นคนคล่องตัว รู้จักให้ความร่วมมือกับ
ทุกคน

จากการกระทำของครูดังกล่าว จะมีผลต่อนักเรียนโดยตรงที่จะทำให้เด็กเป็น
คนเช่นไร และมีผลต่อความรู้สึกชอบและไม่ชอบครูของนักเรียนด้วย ซึ่ง ประคอง
ประสิทธิ์พร (ประคอง ประสิทธิ์พร 2519 อ้างอิงมาจาก กอ สวัสดิพิพาณิชย์ ม.ป.ป.)
ได้กล่าวถึง กอ สวัสดิพิพาณิชย์ ที่นำผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่เด็กชอบตาม
ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 12 จำนวน 12,000 คน ในประเทศ
สหรัฐอเมริกาว่า ลักษณะของครูที่เด็กชอบมากที่สุดได้แก่

1. ครูที่มีทัศนคติประชาธิปไตยและให้ความร่วมมือกับนักเรียนเป็นอย่างดี
2. มีเมตตาและเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. มีความอดทน
4. มีความสนใจอย่างกว้างขวาง
5. มีลักษณะท่าทางและมารยาทอันงดงาม
6. มีความยุติธรรม
7. มีอารมณ์ขัน
8. ประพฤติตนเหมาะสมและสม่ำเสมอ

9. รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว
10. รู้จักยกย่องชมเชยเมื่อเด็กทำดี
11. มีสมรรถภาพในการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง

จากการได้ศึกษางานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ทราบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยปรารถนาที่จะศึกษาหาคะเอยีกลงไปว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตยแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย จะมีผลต่อความรู้สึกรับนิคชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนักเรียนมากน้อยเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ความรู้สึกรับนิคชอบ

ความรู้สึกรับนิคชอบ เป็นลักษณะที่ดีที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็ก ทั้งนี้เพราะเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม เพราะว่าการที่บุคคลมีความรับนิคชอบย่อมจะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่าง ๆ

นักจิตวิทยาหลายคนเห็นพ้องต้องกันว่า ความรับนิคชอบเป็นลักษณะหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมหนึ่ง ๆ เนื่องจากสังคมแต่ละแห่งบุคคลแต่ละบุคคล มีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายหลายอย่างด้วยกัน ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักรับนิคชอบในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดสันติคลอจจนความงอกงามในสังคมนั้น (สมศักดิ์ จินพันธ์ 2523 : 9)

ในเรื่องความรับนิคชอบนี้ ได้มีผู้ให้นิยามไว้หลายท่าน เช่น ขวาล แพร่ศุกุล (ขวาล แพร่ศุกุล 2514 : 33) ให้ความหมายของความรับนิคชอบและแปลออกมาในรูปของพฤติกรรมได้ว่า ความรู้สึกรับนิคชอบหมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไป ทั้งในค่านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกมาในรูปของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้

บรรณผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา ส่วน เชสเตอร์ (Chester. 1962 : 102) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึง สภาพทางอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ ไม่พอใจ เมื่อไม่ได้อะไรในสิ่งที่ตนควรหรือมีได้ละเว้นสิ่งที่ควรละเว้น เป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่า สิ่งใดถูกสิ่งใดควรในเชิงศีลธรรม และคุณธรรม ตามสภาพที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ ผู้นำที่ดีย่อมยินดีรับผิดชอบเมื่อพลาด และเต็มใจรับคำตำหนิ ขณะเดียวกันเมื่อได้รับหน้าที่มาแล้วจะบากบั่นหน้าที่อย่างดีที่สุดโดยไม่ทอดทิ้งแม้จะมีอุปสรรคนานาประการมาเกี่ยวข้อง ซึ่งก็คล้ายกับ ฟังก์ และแวกแนลส์ (Funk and Wagnall. 1969 : 9) ที่ได้อธิบายความหมายของความรับผิดชอบทางสังคมว่าหมายถึงสถานการณ์ทางบุคลิกภาพที่บุคคลสามารถปฏิบัติตามกฎหมายของศีลธรรม หรือหลักธรรมอันเหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงออกในการกระทำของตนในทางที่ควรกระทำ อาจจะเป็นสิ่งใหม่หรือสิ่งที่คล้ายคลึงกับที่แบ่งแยกโดย จริยธรรม ศีลธรรม คุณค่าและความรับผิดชอบทางสังคม ทั้งนี้เป็นสิ่งที่มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างความรู้สึกกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำความดี ซึ่งคำว่านี้สอดคล้องกับ จรุง สุภาพ (จรุง สุภาพ 2521 : 84) ซึ่งศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมว่าคือการยอมรับ และสำนึกในการกระทำของตนยอมรับผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่บิดความผิดไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

จากความเห็นดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความรู้สึกรับผิดชอบได้แก่ความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ มีความคิดริเริ่ม ไม่ทอดอวดอุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

ในเรื่องความรับผิดชอบนั้นได้มีผู้ศึกษาหลายคนเหมือนกันเป็นต้นว่า มุลเลอร์ (Mueller. 1969 : 495) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างความรู้สึกรับผิดชอบทางสังคมของนิสิตในมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ พบว่า กลุ่มนิสิตเข้าใหม่และนิสิตเก่ามีความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน และนิสิตที่ได้ทุนทั้งเพศชายและหญิงทำคะแนนความรับผิดชอบสูงกว่านิสิตที่ไม่ได้ทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มคนที่เป็นพวกอนุรักษนิยม มักมีแนวโน้มใน

ทางความรับผิดชอบซึ่งแสดงว่า การเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัยของนิสิตนานหรือเพิ่งเข้า จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมพอกัน การฝึกในมหาวิทยาลัยไม่มีผลทางความรับผิดชอบสูงขึ้นมากนัก และนิสิตที่เรียนดีจะมีความรับผิดชอบสูงกว่านิสิตที่เรียนไม่ดี กลุ่มนิสิตที่ชอบ ยึดมั่นในกฎ กติกา ศักดิ์ศรี และรักษาประเพณีเก่าจะมีความรับผิดชอบสูง

บลัทท์ และสเทน (Blatt and Stien, 1975 : 406) ได้ศึกษากับกลุ่ม นิสิตปริญญาเอกทางอุตสาหกรรมจำนวน 12 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงและต่ำด้วยวิธีจัดอันดับพบว่า กลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ สูงมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความพยายามเอาใจจดจ่ออยู่กับงานมากกว่าเพื่อนนิสิต ทั่วกัน ดังนั้นพอจะกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงน่าจะมีมีความรับผิดชอบสูง ทั้งนี้เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความพยายามเอาใจจดจ่ออยู่กับงานเป็นลักษณะ หนึ่งของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

เก็ทูล ทาสีทรี (เก็ทูล ทาสีทรี 2514 : 125) ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นระเบียบแบบแผน ความมั่นใจในตนเอง สามารถในการควบคุมจิตใจและสามารถในการบังคับตนเอง

อารีย์ เศรษฐชัย (อารีย์ เศรษฐชัย 2520 : 47 - 48) ได้ศึกษาเพื่อ หาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนพยาบาลสภาการชากไทย ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2519 จำนวน 226 คน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อและความเชื่อมั่นในตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 กับปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) เท่านั้น แต่ความรู้สึกรับผิดชอบต่อ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะอื่น

วรณี ภัทธรรม (วรณี ภัทธรรม 2515 : 54 - 57) ได้ทำการศึกษา เรื่องการเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์และความรู้สึกรับผิดชอบต่อ

ของเด็กไทยเชื้อชาติไทย และเด็กไทยเชื้อชาติจีน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า เด็กไทยเชื้อชาติไทยเพศหญิง มีความวิตกกังวลและความ
รับผิดชอบสูงกว่าเพศชาย

ความรับผิดชอบนั้นไม่ได้เกิดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่ความรับผิดชอบนั้นเกิดจากการ
ฝึกฝน ดังนั้นสิ่งแวดล้อมจึงเป็นส่วนสำคัญ การที่ครูปฏิบัติกับนักเรียนอย่างไรย่อมมีผล
ต่อความรับผิดชอบของนักเรียนด้วย ดังที่ มาร์ก (Marak. 1964 : 174 - 175)
กล่าวว่า การใช้การลงโทษเป็นแบบเดียวกันทุกครั้งที่จะทำผิด มีผลเชิงนิเสธต่อพัฒนาการ
ความรู้สึกรับผิดชอบ แต่การลงโทษโดยพิจารณาตามลักษณะของการกระทำผิด ย่อมทำให้
ผู้ถูกลงโทษเกิดความละเอียดต่อการกระทำผิดอย่างแท้จริง ดังนั้นการที่จะฝึกให้เด็ก
มีความรู้สึกรับผิดชอบนั้น ผู้ฝึกต้องใช้วิธีที่รัดกุมเพื่อให้ได้ผลดังความมุ่งหมาย ซึ่ง
ไซด์แมน (Sideman. 1962 : 408 - 411) ได้รวบรวมทัศนะเกี่ยวกับการฝึก
ความรับผิดชอบของ มิตตัน (Mitton) และแฮริส (Harris) ที่ควรใช้ในการฝึก
ความรับผิดชอบให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนมีโอกาสฝึกให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบและการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบ

ควรให้เหมาะสมแต่ละบุคคล

4. ควรให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัด

เกินไป

6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อรู้ว่าส่วนใดควรอยู่ในความ
รับผิดชอบของเขา

8. ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อ
การรับผิดชอบของเด็ก

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความรู้สึกรับนิคชอบเป็นลักษณะสำคัญและสามารถปลูกฝังได้โดยอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ นั่นคือ การอบรมสั่งสอนของครู ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ถ้าครูเข้าใจแบบปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการในค่านี้อย่างเต็มที่ จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกเอาลักษณะความรับนิคชอบมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาว่า จะเกิดจากอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนหรือไม่อย่างไร

ความเชื่อมั่นในตนเอง

สุชา จันทรเฒ (สุชา จันทรเฒ 2510 : 147) ให้ข้อคิดเห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งควรปลูกฝังให้เด็กและส่งเสริมให้พัฒนาอยู่เสมอ เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีบุคลิกภาพที่ มองโลกในแง่ดี และมีความรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร มีความรับนิคชอบในหน้าที่ การงานของตน และสามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

สมาคมการศึกษาแห่งอเมริกา (Child Study Association of America. 1952 : 185-186) แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง จะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ บุคคลซึ่งประสบผลสำเร็จมากเท่าใด ย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง เขาจะรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกข่มขู่จากบุคคลอื่น ทำให้ความยุ่งยากใจ ลดลงไปหรือหมดไปอันเป็นผลทำให้มีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยามของผู้อื่นได้ด้วยลักษณะของคนที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แล้วความคิดเห็นดังกล่าว ก็คล้ายกับที่ เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1955 : 80, 249 citing Strother Jack and Page. n.d.) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ สตรอทเธอร์แจค และเพค ที่ว่าลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับนิคชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คือ เด็กที่ไม่บรรลุมวุฒิภาวะทางอารมณ์ ไม่กระปี้กระเปร่าในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และไม่ยอมต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง *

ลัดดา สุวรรณรัตน์ (ลัดดา สุวรรณรัตน์ 2512 : 7) ได้สรุปความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - confidence) จาก Encyclopedia of Child Care and Guidance ไว้ว่า ความมั่นใจในตนเองไม่มีผู้ใดจะให้เด็กได้โดยตรง แต่สามารถจับบรรยากาศและโอกาสที่ความมั่นใจของเด็กจะพัฒนาขึ้นได้ หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาหารือของบิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ถูกหลักเกณฑ์นั้น สามารถที่จะให้เด็กพัฒนาอย่างอิสระ และทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ถ้าเขาเชื่ออย่างแท้จริงว่า เขาเป็นบุคคลที่น่าพึงพอใจ นอกจากนี้ความมั่นใจในตนเองยังเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของเด็กประสบผลสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ การได้รับความรักจาก บิดา มารดา ครู อาจารย์ เพื่อนและคนอื่น ๆ หรือรู้สึกว่าตัวเอง เป็นที่พึงปรารถนาของคนอื่น มีความรู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง *

สมควร อภัยพันธุ์ (สมควร อภัยพันธุ์ 2507 : 83) กล่าวว่า เมื่อเด็ก ๆ ทำอะไรลงไป เด็กนั้น ๆ จะคอยตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่า มีใครชมเชยหรือติเตียนเพียงไร เด็กจะเกิดความรู้สึกว่า การกระทำบางอย่างนั้นบางคนชอบ บางคนไม่ชอบ เด็กจะพยายามคิดค้นเอาเองว่า จะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะได้รับการยกย่องชมเชยหรือเป็นคนดีในสายตาของผู้อื่น ถ้าลองทำตามความคิดแล้วคนอื่นยอมรับ ก็จะเกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมากขึ้น แต่ถ้าคนอื่นไม่ยอมรับ ก็จะเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจในตนเอง ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป *

ปราณีต สุขอุดม (ปราณีต สุขอุดม 2514 : 76) พบว่า ในวัยรุ่นไทยนั้น ความเชื่อมั่นในตนเองสัมพันธ์กับความสามารถในการเข้าสังคม ความมั่นคงทางอารมณ์ สภาพทางอารมณ์ ความสามารถในการควบคุมจิตใจ *

นอกจากนี้ยังมีผู้ได้ทำการศึกษาดังการยอมรับเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เป็นต้นว่า

ไซมอนด์ (Symond. 1939 : 283 - 285) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงการยอมรับบุตร เปรียบเทียบกับการปฏิเสธบุตร พบว่า บุตรที่พ่อแม่ยอมรับจะ

เป็นผู้ที่เพื่อนฝูงรักใคร่ และยอมรับเป็นอย่างดี จะชอบเข้าสังคม สนใจการทำงาน มองโลกในแง่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีมโนคติเกี่ยวกับตน (Self Concept) สูง คือ รู้สึกว่าตัวเองมีค่า มีความอบอุ่นและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แรดเก (Radke, 1964: 396) ที่พบว่า บุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับ จะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง

วันเพ็ญ อายุการ (วันเพ็ญ อายุการ 2512 : 89 - 90) ทำการศึกษาเด็กวัยรุ่นชายและหญิง ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 307 คน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมาก โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนของพ่อและแม่ ครู อาจารย์ ถ้าเข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยมาก ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็น กอปรตามคำสั่งของผู้ใหญ่เท่านั้น ความคิดริเริ่มและความเป็นผู้นำจะไม่มี และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งก็ตรงกับ รัชนี้ กิติพรชัย (รัชนี้ กิติพรชัย 2515 : 22) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแล้ว พบว่าวิธีการเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดาในแต่ละครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มักจะต่างกันนับตั้งแต่บรรยากาศในครอบครัวตลอดจนการฝึกของบิดามารดา ซึ่งแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ บิดามารดาที่มีการศึกษาคือ และบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อยหรือไม่มีการศึกษา พบว่า บิดามารดาทั้งสองประเภทยังใช้การลงโทษเมื่อลูกทำผิด แต่ใช้วิธีการลงโทษต่างกัน บิดามารดาที่มีการศึกษาคือลงโทษใช้การกักต้อนแนะนำชี้แจงเหตุผล ไม่ใช้การเขียนตีสกลงโทษอย่างรุนแรง ส่วนบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อย มักใช้การลงโทษรุนแรง เช่น ดุคำ เขียนตี เพราะเชื่อว่า การเขียนตีจะเป็นวิธีที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุตรได้ และเมื่อทดสอบเพื่อดูความคิดสร้างสรรค์และการพึ่งตนเองพบว่า

- บิดามารดาที่ใช้วิธีการลงโทษอย่างรุนแรง จะทำให้ลูกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อยและไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องคอยพึ่งผู้อื่น ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง

- บิดามารดาที่ใช้วิธีลงโทษลูกอย่างละมุนละไม เช่น ใช้การกักต้อนจะทำให้ลูกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาก และเป็นตัวของตัวเอง

นอกจากนั้น ควงเคียน กาสตรัท (ควงเคียน กาสตรัท 2515 : 66) ยังได้อำนาจวิจัยในต่างประเทศว่า ยิ่งลงโทษรุนแรงเท่าใด ก็ยิ่งทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น แต่ตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่ใช้วิธีการตักเตือน แนะนำ ชี้แจงเหตุผล หรือลงโทษอย่างละมุนละไมแล้ว จะช่วยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

อาจจะสรุปได้ว่า เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ก็เมื่อเด็กได้รับความรัก ความสนใจ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็น และมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น มีสาเหตุมาจากการถูกควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่ เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ เพราะไม่เคยฝึกการแก้ไขปัญหามาก่อน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนกับความรู้อีกกับนิคชอบ

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (สมศักดิ์ ชินพันธ์ 2523 : 37) ได้ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับความรับผิดชอบ พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย จะมีความรู้อีกกับนิคชอบสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะมีความรู้อีกกับนิคชอบต่ำสุด

เพก และฮาฟวิกเฮิร์ส (Peck and Havighurst, 1963 : 12) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย และแบบใช้อำนาจ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวแบบประชาธิปไตย มีความเป็นอิสระจากตัวเองและรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอิตาเลียน การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮิร์ลอค (Hurlock, 1964 : 661) ที่พบว่า ผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรักความสนใจและเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ชื่อสัตย์ คล่องแคล่วว่องไว มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจและทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน จะทำให้

เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบ ขาดความรู้สึกปลอดภัย หรือได้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบ เพราะไม่เคยฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง เช่นเดียวกับ กอ สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ (กอ สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ 2505 : 178 - 181 อ้างอิงมาจาก Lewin Lippitt and White. n.d.) ได้กล่าวถึงการวิจัยของ เลอวิน ลิปปิต และไวท์ ที่พบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยจะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ มีความรับผิดชอบ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวเนื่องจากความรู้สึกตนเองถูกบังคับกดขี่ ขาดความรับผิดชอบ แต่การปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย จะทำให้เด็กเป็นคนไม่รู้จักรับผิดชอบและไว้วางใจไม่ได้ นอกจากนั้น ประพนธ์ เล็กสวาสดี (ประพนธ์ เล็กสวาสดี 2517 : 91) พบว่า วัยรุ่นที่รายงานว่าตนเองถูกเลี้ยงดูแบบรักมาก มีความรับผิดชอบมากกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนเองถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อยอย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนการเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก และน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความรับผิดชอบของวัยรุ่น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก - ควบคุมน้อย มีความรับผิดชอบสูงสุด และวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย - ควบคุมมาก มีความรับผิดชอบต่ำสุด

จากการค้นคว้าดังกล่าวสรุปได้ว่า การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบ และถ้าเปรียบเทียบการปฏิสัมพันธ์ในแต่ละแบบแล้ว พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความรับผิดชอบสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำสุด และการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยกับแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบ

2. การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนกับความเชื่อมั่นในตนเอง

สมพงษ์ ศิริพัฒน์ (สมพงษ์ ศิริพัฒน์ 2517 : 35 - 36) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 มิติ คือ แบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวด ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก - ประชาธิปไตยน้อย และกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก - ประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อย - ประชาธิปไตยน้อย และกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อย - ประชาธิปไตยมาก และยังพบอีกว่า กลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก - ประชาธิปไตยน้อย มีความรับผิดชอบน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

รูทรี หลักเพชร (รูทรี หลักเพชร 2517 : 94 - 95) ได้ทำการศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 350 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ ศิริพันธ์

กรณี ชรรมาภรณ์พิลาศ (กรณี ชรรมาภรณ์พิลาศ 2513 : 75) ได้ศึกษาสาเหตุการหนีเรียนของเด็กนักเรียน 5 คน พร้อมทั้งวิธีการให้คำปรึกษาเพื่อการช่วยเหลือปรากฏว่า 2 ใน 5 คน ที่สัมภาษณ์มานั้น เป็นเด็กที่มีปัญหาด้านขาดความรัก ความอบอุ่นจากที่บ้าน พ่อแม่ไม่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ มักทอดทิ้งปล่อยปละละเลย เป็นสาเหตุให้เด็กมองโลกในแง่ร้าย หนีโรงเรียน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

มูสเสน (Mussen. 1969 : 261) พบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง และสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็นจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูดกล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวล มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บาลด์วิน (Baldwin. 1948 : 127 - 136) พบว่า พ่อแม่ที่ปกครองแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กเป็นคนเงี้ยบเฉย ไม่ก้าวร้าว อยากรู้อยากเห็นน้อย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อย เช่นเดียวกับ ชอร์แมน (Shoban. 1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตรจะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงออกความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง นอกจากนี้เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1955 : 80, 249 citing Strother Jack and Page. n.d.) ยังได้อ้างถึงการศึกษาของ สโตรทเธอร์ แจ็ค และเพค ที่พบว่า การได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเอง และความเชื่อมั่น

ในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

จากการศึกษาของ สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ (สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ 2523 : 37) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลกับระเบียบวินัยในชั้นเรียน และเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลของนักเรียนตามตัวแปรระเบียบวินัยในชั้นเรียนและเพศ พบว่า

- ระเบียบวินัยแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบวินัยแบบเข้มงวดกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน

- ระเบียบแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนซึ่งมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนที่มีระเบียบวินัยแบบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงสุด แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนซึ่งมีระเบียบวินัยเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลย

จากผลงานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครูอาจารย์มีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก การปกครองหรือเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความวิตกกังวลและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ถ้าปกครองหรือเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าหวาดกลัว ขาดความอบอุ่น ไม่มั่นใจในตนเอง ถ้าปกครองเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีอารมณ์คงที่ มีความอบอุ่น ลักษณะเป็นมิตร และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ความรู้สึกรับผิดชอบต่อความเชื่อมั่นในตนเอง

สมพงษ์ ศิริพัฒน์ (สมพงษ์ ศิริพัฒน์ 2517 : 42) ได้ศึกษาพบว่า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกื้อกูล ทาสีหิรัญ (เกื้อกูล ทาสีหิรัญ 2514 : 125)

ที่พบว่า ความมั่นใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเข้าสังคม ความมั่นคงทางอารมณ์ สภาพทางอารมณ์ การอยู่ในระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมจิตใจ การบังคับตนเอง และการแสดงออกทางอารมณ์ นอกจากนี้ ปราณิต สุชอุคม (ปราณิต สุชอุคม 2514) ได้ศึกษาพบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบจะมีความมั่นคงทางอารมณ์ บังคับตนเองได้ มีการแสดงออกทางอารมณ์แบบเก็บความรู้สึกและเชื่อฟังผู้ใหญ่ และยังพบต่อไปว่า วัยรุ่นไทยถูกพ่อแม่อบรมให้ยับยั้งความก้าวร้าว หรือฝึกความมีระเบียบวินัย จะมีความรับผิดชอบสูง ส่วนวัยรุ่นจีนที่ถูกพ่อแม่ฝึกแบบให้รางวัลบ่อย ๆ จะมีความรับผิดชอบต่ำและมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำด้วย

จากการศึกษาและจากข้อคิดเห็นทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า บุคคลจะเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่ออาศัยขบวนการสังคมประกิต ต้องเคยถูกอบรมในด้านการใช้ระเบียบวินัย ทำให้เป็นคนที่ไม่เคารพกฎเกณฑ์ ฟังตนเองและสามารถบังคับตนเองได้ จากลักษณะเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสูง น่าจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงด้วย เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องเป็นคนที่ชอบตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ชอบฟังผู้อื่นและมีพฤติกรรมทางอารมณ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกรับผิดชอบต่อ

4. ความแตกต่างระหว่างเพศกับความรู้สึกรับผิดชอบต่อ

จากการศึกษาเรื่องความวิตกกังวลและความรู้สึกรับผิดชอบต่ออาจารย์ในวิทยาลัยครูของมานิต ถนอมพวงเสรี (มานิต ถนอมพวงเสรี 2522 : 46) พบว่า อาจารย์ชายกับอาจารย์หญิง มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วรณี รักธรรม (วรณี รักธรรม 2515 : 62) และปัทมา ปุยเปีย (ปัทมา ปุยเปีย 2518 : 68) ซึ่งพบว่า บุคลิกภาพด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ สบโชค พูลนวม ก็พบเช่นเดียวกันว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความแตกต่างระหว่างเพศกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ชัยวัฒน์ พึ่งพิชัย และประสิทธิ์ พึ่งพิชัย (ชัยวัฒน์ พึ่งพิชัย และประสิทธิ์ พึ่งพิชัย 2505 : 435) กล่าวว่า ผู้ชายแสดงให้เห็นความมั่นใจในตนเองมากกว่าผู้หญิงเพียงเล็กน้อย

เท่านั้น บางคนเชื่อว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้หญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เป็นคนสุภาพและ
สงวนท่าทีไว้มากนั่นเอง

นอกจากนี้ ชูชีพ ลอนโลกสูง (ชูชีพ ลอนโลกสูง 2516 : 96) ได้ศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรม
แห่งพอเพียงคือ พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อุดม สำอางค์กุล
(อุดม สำอางค์กุล 2519 : 44) และสัมพันธ์ บุญเกิด (สัมพันธ์ บุญเกิด
2522 : 60)

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวมาแล้วข้างต้น
สามารถนำมาตั้งสมมติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง (ตัวพยากรณ์)
กับความรู้สึกรับผิดชอบ (ตัวเกณฑ์) มีความสัมพันธ์กัน
2. นักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบ
สูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบ
ต่ำสุด
3. นักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง
สูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง
ต่ำสุด
4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีความ
รู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกัน
5. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีความ
เชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2526 จำนวน 364 คน เป็นชาย 136 คน เป็นหญิง 228 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. เป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 2. ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีลำดับขั้นดังนี้
 - 2.1 ในกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสหศึกษาตามเกณฑ์ข้อ 1. อยู่ในเขตต่าง ๆ รวม 21 เขต เลือกสุ่มมา 8 เขต โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
 - 2.2 สุ่มโรงเรียนจาก 8 เขต มาเขตละ 1 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
 - 2.3 สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียน โรงเรียนละ 2 ห้อง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
- ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 697 คน ดังได้แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ และโรงเรียนในแต่ละเขต

เขต	โรงเรียน	ชาย	หญิง	รวม
บางกะปิ	เทพศิลา	24	56	80
บางกอกน้อย	สุวรรณารามวิทยาคม	36	50	86
บางเขน	คอนเมืองทหารอากาศบำรุง	34	51	85
พญาไท	มักกะสันพิทยา	46	52	98
พระโขนง	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	53	44	97
พระนคร	วัดสังเวช	30	52	82
ยานนาวา	ยานนาเวศวิทยาคม	42	37	79
ห้วยขวาง	สุรศักดิ์มนตรี	37	53	90
	รวม	302	395	697

3. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตามเกณฑ์การให้คะแนนและจัดแยกนักเรียนตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอึดอัดขี้น้อย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมของคะแนนปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 80 ขึ้นไป

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมของคะแนนปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 40 ถึง เปอร์เซ็นต์ที่ 60

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมของคะแนนปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 20 ลงมา

4. เมื่อตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามนั้นแล้ว ได้คัดนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างออกไป 333 คน ที่เหลือ 364 คน ได้แยกเป็นกลุ่มตามปฏิสัมพันธ์ได้ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามปฏิสัมพันธ์ และเพศ

ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน	ชาย	หญิง	รวม
แบบอัตตาธิปไตย	46	64	110
แบบประชาธิปไตย	45	61	106
แบบปล่อยปละละเลย	45	103	148
รวม	136	228	364

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน
2. แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ
3. แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

1. แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งข้อคำถามเป็นผลของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติต่อกันทั้งในด้านการเรียน การสอน การปกครองชั้นเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน

วิธีการสร้างแบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน เช่น ศึกษาจากการศึกษาของ เดวิน ลิปปิท และไวท์ (ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ และคณะ 2505 : 178 - 181) พินิจ นิวาสะบุตร (พินิจ นิวาสะบุตร 2519) สมศักดิ์ ชินพันธ์ (สมศักดิ์ ชินพันธ์ 2523) ประคอง ประสิทธิ์พิพร (ประคอง ประสิทธิ์พิพร 2519)

2. วิเคราะห์พฤติกรรมของครูกับนักเรียนในห้องเรียนโดยวิธีการ Critical Incident Technique โดยขอความร่วมมือจากนิสิตปริญญาโทจิตวิทยาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2526 จำนวน 12 คน และนักเรียนชายหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 100 คน โดยให้เขียนพฤติกรรมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย ประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

3. สร้างนิยามจากการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อ 1. และข้อ 2.

4. นำผลการศึกษาและการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อคำถามเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบพิจารณาว่า ครูของเขาปฏิบัติกับเขาอย่างไรเมื่อเกิดสถานการณ์เช่นนั้น โดยให้ข้อคำถามทั้งหมด 43 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้นิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยาพัฒนาการอ่านเพื่อตรวจแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขมาปรับปรุงแล้วรวบรวมใหม่ จากนั้นนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาวิชา โดยให้ประธานและกรรมการควบคุมปริญญาบัตรช่วยตรวจสอบและพิจารณาว่า มีความเหมาะสมหรือถูกต้องหรือไม่ และปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ทดลอง

7. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 148 คน คัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ดีขึ้นนำไปใช้จริง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นการสร้างสถานการณ์ที่เป็นตัวแทนของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของเด็กๆที่อยู่ในโรงเรียน เพื่อเร้าให้เด็กคิดถึงวิธีการที่ครูปฏิบัติต่อตนเองและเพื่อน ๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ คำตอบของแบบสอบถามมี 3 คำตอบ ซึ่งแต่ละคำตอบจะมีตัวแทนของการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย โดยที่ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบเพียงข้อใดข้อหนึ่ง

โดยการนำหมายเลขข้อที่ถูกต้องใส่ใน ☐ ของแต่ละข้อ ในกระดานคำตอบ

ตัวอย่าง

- (๐) เมื่อนักเรียนเรียนก่อนในวิชาที่ครูสอน ครูจะปฏิบัติอย่างไร
1. ให้ความสนใจและเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้น ทบทวนเนื้อหาให้ใหม่ และให้นักเรียนปรึกษาได้เมื่อมีปัญหา
 2. แสดงความไม่พอใจ คุณค่าเป็นคนโง่ บางครั้งก็ถูกเรียกออกไปทำโทษ
 3. ไม่สนใจเพราะถือว่านักเรียนต้องพิจารณาปรับปรุงตนเอง

หมายเหตุ ข้อ 1. เป็นตัวแทนของการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย

ข้อ 2. เป็นตัวแทนของการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย

ข้อ 3. เป็นตัวแทนของการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย

การเรียงลำดับนี้ไม่ได้เหมือนกันทุกข้อ ทั้งนี้เพื่อความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้านักเรียนตอบข้อที่เป็นตัวแทนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยให้ 3 คะแนน

ถ้านักเรียนตอบข้อที่เป็นตัวแทนการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยให้ 2 คะแนน

ถ้านักเรียนตอบข้อที่เป็นตัวแทนการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยให้ 1 คะแนน

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 148 คน แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์รวมทั้งคัดเลือกฉบับสมบูรณ์ไว้ 100 ฉบับ รวมคะแนนของแต่ละคน แล้วนำมาเรียงคะแนนจาก **สูงสุดถึงต่ำสุด** ตัดเอา 25 % จากคะแนนสูงสุดและต่ำสุดมาวิเคราะห์ โดยใช้ t -test เลือกข้อที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไปไว้ทั้งหมด 30 ข้อ

2. การหาค่าความเชื่อมั่น หลังจากเลือกข้อที่มีคุณภาพสูงแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธี โคเอฟฟิเชียน แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .8712

2. แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ วรวิทย์ รักธรรม (วรวิทย์ รักธรรม 2516) ซึ่งสร้างขึ้นโดยยึดลักษณะที่แสดงถึงความรู้สึกรับผิดชอบ

8 ประการ คือ

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัวและงานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไวใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความจริง
4. ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน การเรียน
6. ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
7. คุดูแลรักษาของส่วนรวมเหมือนของตนเองและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี
8. รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามใหม่ให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นใหม่ แบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วพิจารณาว่า ถูกต้องตรงกับลักษณะสภาพความเป็นจริงของตนมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วให้เลือกเอาตัวเลข 5, 4, 3, 2 หรือ 1 ใส่ลงใน ☐ ในกระดานคำตอบ และจะเลือกตัวเลขใดให้ถือเกณฑ์ดังนี้

- เลือกเลข 5 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด
- เลือกเลข 4 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก
- เลือกเลข 3 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงปานกลาง
- เลือกเลข 2 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อย
- เลือกเลข 1 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

(๐) เมื่อชาวเรียนข้าพเจ้าจะเขียนจดหมายอาครทุกครั้ง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

(๐๐) ข้าพเจ้ามักจะทูลหนังสือเฉพาะเวลาใกล้รอบ 1 - 2 วันเท่านั้น

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

เกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบมีข้อความทั้งในทางบวกและทางลบ ดังนั้น การให้คะแนนจึงต้องถือเกณฑ์ดังนี้คือ

ข้อความที่มีความหมาย ในทางบวก

ถ้าเลือกเลข 5 ให้ 5 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 4 ให้ 4 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 3 ให้ 3 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 2 ให้ 2 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 1 ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายในทางลบ

ถ้าเลือกเลข 5 ให้ 1 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 4 ให้ 2 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 3 ให้ 3 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 2 ให้ 4 คะแนน

ถ้าเลือกเลข 1 ให้ 5 คะแนน

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1. การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ รวมคะแนนของแต่ละคน นำมาจัดเรียงคะแนนจากสูงสุดถึงต่ำสุด ตัดเอา 25 % จากคะแนนสูงสุดและต่ำสุดมาวิเคราะห์ โดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไปไว้ทั้งหมด 30 ข้อ

2. การหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธี โคเอฟิเชียน แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .8659

3. แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ สมพงษ์ คีรพัฒน์ (สมพงษ์ คีรพัฒน์ 2517) ซึ่งสร้างขึ้นโดยยึดลักษณะที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเอง

7 ประการ คือ

1. กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. จิตใจมั่นคง เปลี่ยนความเชื่อยาก มั่นใจในความคิดของตนเอง
4. กล้าตัดสินใจไม่ลังเล
5. ไม่วิตกกังวล
6. กล้าเผชิญต่อความจริง
7. มีจิตใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามใหม่ให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นใหม่ แบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วพิจารณาว่า ถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วให้เลือกเอาตัวเลข 5, 4, 3, 2 หรือ 1 ใส่ลงใน ☐ ในกระดาษคำตอบและจะเลือกตัวเลขใดให้ถือเกณฑ์ดังนี้

เลือกเลข 5	เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด
เลือกเลข 4	เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก
เลือกเลข 3	เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงปานกลาง
เลือกเลข 2	เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อย
เลือกเลข 1	เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

- (๐) ถ้าเห็นว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้องข้าพเจ้าจะทำความมั่นใจ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
- (๐๐) เมื่อทำให้เพื่อนไม่พอใจข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

เกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเองมีทั้งข้อความในทางบวกและทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงต้องถือเกณฑ์ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายในทางบวก

- ถ้าเลือกเลข 5 ให้ 5 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 4 ให้ 4 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 3 ให้ 3 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 2 ให้ 2 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 1 ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายในทางลบ

- ถ้าเลือกเลข 5 ให้ 1 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 4 ให้ 2 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 3 ให้ 3 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 2 ให้ 4 คะแนน
 ถ้าเลือกเลข 1 ให้ 5 คะแนน

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1. การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้รวมคะแนนของแต่ละคน นำมาจัดเรียงคะแนนจากสูงที่สุดถึงต่ำสุด ตัดเอา 25 % จากคะแนนสูงสุดและต่ำสุดมาวิเคราะห์ โดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไปไว้ทั้งหมด

2. การหาความเชื่อมั่น โดยวิธี โคเอฟิเชียน แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .7614

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 โรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตนำตัวจากมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบในเดือนมิถุนายน 2526

2. เลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไว้ ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์แล้วนำคะแนนที่ได้มาทำการวิเคราะห์ต่อไป

ในการคำนวณค่าทางสถิติ ผู้วิจัยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาคะแนนเฉลี่ยใช้สูตร (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 71)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 77)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนข้อมูล

3. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
ใช้สูตร (ชูกรี วงศ์รัตน์ 2525 : 119)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}, \quad df = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{\frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน Means ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ 1, 2 ตามลำดับ

s_1^2, s_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

4. หาเปอร์เซ็นต์ไทล์ ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2522 : 81)

$$P_x = L_o + \left(\frac{NX/100 - F_c}{f_p} \right) i$$

เมื่อ P_x แทน จุดคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ X

L_o แทน lower limit ที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ตกอยู่ในชั้นคะแนนนั้น

N แทน จำนวนคน

F_c แทน ความถี่สะสมก่อนถึงชั้นคะแนนที่ P_x ตกอยู่

f_p แทน ความถี่สะสมของชั้นคะแนนที่ P_x ตกอยู่

i แทน อัตรากาชั้นในชั้นหนึ่ง ๆ

X แทน ตำแหน่งที่เปอร์เซ็นต์ไทล์นั้น

5. หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธี โคเอฟิเชียน แอลฟา ไรซ์ทร (ลัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 171)

$$L = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

- เมื่อ L แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

6. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ไรซ์ทร (ฐกรี วงศ์รัตน์ 2525 : 249)

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{r_{12}^2 + r_{13}^2 - 2 \cdot r_{12} r_{13} r_{23}}{1 - r_{23}^2}}$$

- เมื่อ $R_{1.23}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างเกณฑ์ X_1
 กับตัวพยากรณ์ X_2 และ X_3
 r_{12} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวเกณฑ์ X_1
 กับตัวพยากรณ์ X_2
 r_{13} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวเกณฑ์ X_1
 กับตัวพยากรณ์ X_3
 r_{23} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวเกณฑ์ X_2
 กับตัวพยากรณ์ X_3

7. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ขึ้นไป โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - Way Classification Design) ไรซ์ทร (Lindquist. 1965 : 56)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (A)	a-1	$SS_A = \sum_{j=1}^a \left(\frac{T_j^2}{n_j} \right) - \frac{T^2}{N}$	$MS_A = SS_A/df$	MS_A
ภายในกลุ่ม (W)	N-a	$SS_W = SS_T - SS_A$	$MS_W = SS_W/df$	MS_W
รวม	N-1	$SS_T = \sum_{j=1}^a \sum_{i=1}^{n_j} x_{ij}^2 - \frac{T^2}{N}$		

เมื่อ F แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - distribution

MS_A แทน ค่า Mean Square ระหว่างกลุ่ม

MS_W แทน ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม

เมื่อพบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffé (Kirk. 1968 : 113)

$$F = \frac{\left[\frac{k}{\sum C_j \bar{X}_j} \right]^2}{(k-1) MS_W \sum C_j^2 / n_j}, \quad df = (k-1), (N-k)$$

เมื่อ C_j แทน สัมประสิทธิ์ของการเปรียบเทียบของกลุ่ม

$\bar{X}_j$ แทน มัชฌิมของตัวแปรตามของกลุ่ม

n_j แทน จำนวนข้อมูลในกลุ่ม j

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมายดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน	ความแปรปรวน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (Mean of Square)
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายแบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 การแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครู
กับนักเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง (ตัวพยากรณ์) กับความรู้สึกรับผิดชอบ (ตัวเกณฑ์)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู
ต่างกัน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์
กับครูต่างกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน

4.1 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนโดย

4.2 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย

4.3 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน

5.1 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนโดย

5.2 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย

5.3 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

ค่าสถิติพื้นฐาน

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบแยกตามปฏิสัมพันธ์และเพศ

ปฏิสัมพันธ์	เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S
อัตตาธิปไตย	ชาย	46	92.8043	58.9978	7.681
	หญิง	64	96.0625	97.5749	9.878
ประชาธิปไตย	ชาย	45	92.7556	125.4176	11.199
	หญิง	61	96.2787	85.8958	9.268
ปล่อยปละละเลย	ชาย	45	84.4270	71.6562	8.465
	หญิง	103	88.0000	91.8722	9.585

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ปรากฏว่า นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย ได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกรับผิดชอบต่ำที่สุด นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกรับผิดชอบสูงสุด ในด้านความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้สึกรับผิดชอบ นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกตามปฏิสัมพันธ์และเพศ

ปฏิสัมพันธ์	เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S
อัตตาธิปไตย	ชาย	46	92.7969	104.5506	10.225
	หญิง	64	89.0739	111.1127	10.541
ประชาธิปไตย	ชาย	45	92.9180	135.3732	11.635
	หญิง	61	89.4222	133.4718	11.553
ปล่อยปละละเลย	ชาย	45	92.1333	72.1650	8.495
	หญิง	103	89.0029	22.4581	4.739

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ปรากฏว่า นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย ได้คะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองต่ำสุด นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย ได้คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองสูงสุด ในด้านความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

ตอนที่ 1 การแสดงความสัมพันธ์ที่สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง (ตัวพยากรณ์) กับความรู้สึกรับผิดชอบ (ตัวเกณฑ์) เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน" ผลปรากฏดังในตาราง 5

ตาราง 5 สหสัมพันธ์ และสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวพยากรณ์และตัวเกณฑ์

ตัวแปร	ปฏิสัมพันธ์	ความเชื่อมั่นในตนเอง	ความรู้สึกรับผิดชอบ
ปฏิสัมพันธ์	1.0000	.0111	.3992
ความเชื่อมั่นในตนเอง		1.0000	.3492
ความรู้สึกรับผิดชอบ			1.0000
$R^2 = .1781$		$R = .4220^*$	

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำสุด" ผลปรากฏดังในตาราง 6 - 7

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	7477.9966	3738.9983	42.404*
ภายในกลุ่ม	361	31831.6836	88.1764	
รวม	363	39309.6797		

$$F_{.05} (2, 361) = 3.02$$

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากตาราง 6 ปรากฏว่า ความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อทดสอบความแตกต่างของความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ต่างกัน เป็นรายคู่ ผู้วิจัยใช้การเปรียบเทียบพหุคูณของ Scheffe ปรากฏผลเปรียบเทียบดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความรู้สึกรับผิดชอบ ของนักเรียน
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน

ปฏิสัมพันธ์	N	$\bar{X}$	S
อัคราชิปไทย	110	94.7000	9.1306
ประชาธิปไตย	106	94.7830	10.2325
ปล่อยปละละเลย	148	85.5135	8.9408

การเปรียบเทียบพหุคูณของ Scheffe

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัคราชิปไทย และแบบประชาธิปไตย $F = .0830$

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัคราชิปไทย และแบบปล่อยปละละเลย $F = 9.1865^*$

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย $F = 9.2695^*$

$$F_{.05} (2, 361) = 3.02$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 ปรากฏว่า ความรู้สึกผิดชอบของนักเรียน
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราชิปไทยและแบบปล่อยปละละเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ความรู้สึกผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย
และแบบปล่อยปละละเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณา
คะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกผิดชอบ จะเห็นว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย
มีความรู้สึกผิดชอบต่ำกว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราชิปไทย และแบบประชาธิปไตย

สำหรับความรู้สึกผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราชิปไทย
และแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์
กับครูแบบอัคราชิปไทยมีความรู้สึกผิดชอบไม่แตกต่างจากนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู
แบบประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำสุด" ผลปรากฏดังในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	77.8298	38.9149	0.435 น้อยกว่า
ภายในกลุ่ม	361	32308.5625	89.4974	
รวม	363	32386.3906		

$$F_{.05} (2, 361) = 3.02 \quad \text{ตาราง ๖}$$

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากตาราง 8 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกัน"

4.1 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย ผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย

เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S	t
ชาย	46	92.8043	58.9978	7.681	1.94
หญิง	64	96.0625	97.5749	9.878	

$$t_{.05} (107.3) = 1.98$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 9 ปรากฏว่า ความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

1.2.2.2.2

1.2.2.2.2

1.2.2.2.2

4.2 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มี
ปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบประชาธิปไตย ผลปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบประชาธิปไตย

เพศ	N	X	s^2	S	t
ชาย	45	92.7556	125.4176	11.199	1.72
หญิง	61	96.2787	85.8958	9.268	

$$t_{.05} (83.9) = 1.98$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 10 ปรากฏว่า ความรู้สึกรับผิดชอบของ
นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

4.3 เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย ผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S	t
ชาย	45	84.4272	71.6562	8.465	<u>2.27</u> *
หญิง	103	88.0000	91.8722	9.585	

$$t_{.05} (94.4) = 1.98$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 11 ปรากฏว่า ความรู้สึกผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน"

5.1 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย ผลปรากฏตาราง 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย

เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S	t
ชาย	46	92.7969	104.5506	10.225	<u>1.85</u>
หญิง	64	89.0739	111.1127	10.541	

$$t_{.05} (94.8) = 1.98$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

5.2 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย ผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย

เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S	t
ชาย	45	92.9180	135.3732	11.635	<u>2.85*</u>
หญิง	61	86.4222	133.4718	11.553	

$$t_{.05} (94.6) = 1.98$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 13 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของ
นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย ผลปรากฏตาราง 14

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	S	<u>t</u>
ชาย	45	92.1333	72.1650	8.495	2.32*
หญิง	103	89.0029	22.4581	4.739	

$$t_{.05} (56.3) = 2.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง
ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นตนเอง กับความรู้สึกรับผิดชอบ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนไทย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม. 2) ปีการศึกษา 2526 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 364 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนไทย 110 คน เป็นชาย 46 คน หญิง 64 คน แบบประชาธิปไตย 106 คน ชาย 45 คน หญิง 61 คน และแบบปล่อยปละละเลย 148 คน ชาย 45 คน หญิง 103 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดสร้างสถานการณ์ให้ผู้ตอบตัดสินใจเลือกตอบ ในแต่ละข้อจะมี 3 ตัวเลือก แบบสอบถามนี้มีจำนวน 30 ข้อ ร. ๐ ๔712
2. แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า แบบสอบถามนี้มีจำนวน 30 ข้อ ๐ - ๕๐๐
3. แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า แบบสอบถามนี้มีจำนวน 30 ข้อ ๐ - ๑๐๐

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. นำแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง
2. เลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วตรวจให้คะแนน
3. ให้รหัสกับตัวแปรทั้งหมดที่ศึกษาเพื่อการเจาะบัตรและใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกรับผิดชอบ โดยใช้ Multiple Correlation
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้ง 3 แบบ โดยใช้ One - way Analysis of Variance
3. ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ในข้อ 2 ใช้ Scheffé เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนดังกล่าวเป็นรายคู่
4. ใช้ t-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในแต่ละตัวแปรด้านความรู้สึกรับผิดชอบและด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแต่ละแบบในทั้ง 3 แบบ คือ แบบอัตตาศิปปไทย แบบประชาธิปไตย และแบบปลดปล่อยละเลย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ปรากฏว่า

2.1 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิชอบไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิชอบต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิชอบไม่แตกต่างกัน

5. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกรับผิชอบ

จากผลการวิจัยพบว่า ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกรับผิชอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึก

รับผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน" แสดงว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูสูง และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความรู้สึกกับนิคชอบสูง ในทำนองเดียวกัน นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่ำ และมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ จะมีความรู้สึกกับนิคชอบต่ำด้วย และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อันดับหุคูณ ($R = .4220$) จะมีค่าสูงกว่าความสัมพันธ์เป็นรายคู่ (ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน กับความรู้สึกกับนิคชอบมีค่าเท่ากับ .3992 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกกับนิคชอบมีค่าเท่ากับ .3492) นั่นก็หมายความว่า ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน รวมกับความเชื่อมั่นในตนเอง จะส่งผลต่อความรู้สึกกับนิคชอบได้มากกว่าปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน หรือความเชื่อมั่นในตนเองเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง

จากผลการวิจัยที่ปรากฏนี้พอจะอภิปรายโดยแยกพิจารณาการปฏิสัมพันธ์แต่ละแบบ ดังนี้คือ

1. ในบรรยากาศของการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย เด็กจะไม่มีโอกาสเป็นตัวของตัวเองเพราะเด็กต้องพยายามปรับตัวให้เป็นที่พอใจของครู เด็กขาดอิสรภาพ ทำให้เกิดความวุ่นวายในใจเด็กคือเด็กจะเป็นคนหวาดระแวง ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาของ กอ สวัสดิ์พาณิชย์ (กอ สวัสดิ์พาณิชย์ 2505 : 178 - 181 อ้างอิงมาจาก Lewin Lippitt and White.n.d.) ที่ได้อ้างถึงการศึกษาของเลวิน ลิปปิต และไวท์ แล้วพบว่า ครูที่ปกครองแบบอัตตาธิปไตยจะเกิดผลดีแก่เด็กเฉพาะในด้านการเรียนแต่ทางด้านบุคลิกภาพนั้นจะทำให้เด็กเป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ ยี (Yee. 1971 : 31 - 35 citing Anderson and others.n.d.) ที่ได้กล่าวถึงการศึกษาของแอนเดอร์สัน และคณะ ที่ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยนั้น นักเรียนรู้สึกว่าการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นหน้าที่ตามกฎข้อบังคับ นักเรียนจะมีความคิดเห็นขัดแย้ง ไม่ได้ทำให้เป็นคนขาดความคิดริเริ่ม ก้าวร้าว และขาดความรับผิดชอบ

2. ในบรรยากาศของการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ครูจะไม่เข้มงวดหรือตามใจเด็กเกินไป ครูให้ความรักและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และเห็นความสำคัญของเด็ก จึงทำให้เด็กกล้าคิดกล้าทำสิ่งต่าง ๆ

โดยไม่วิตกกังวล และเมื่อมีปัญหา ก็มักจะแก้ปัญหาด้วยตนเองมากกว่าที่จะพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ซึ่งคนที่จะมีลักษณะเช่นนี้ได้นั้น ต้องเป็นคนที่มีอารมณ์มั่นคง ควบคุมจิตใจได้ ชอบพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะความรู้สึกรับผิดชอบนั่นเอง ดังที่ เกื้อกูล ทาสีทรี (เกื้อกูล ทาสีทรี 2514) พบว่า ความรับผิดชอบสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอารมณ์ ความเห็น ระเบียบแบบแผน ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการควบคุมจิตใจและความสามารถในการบังคับตนเอง

3. ในบรรยากาศของการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย ครูจะไม่เอาใจใส่ คือนักเรียนไม่ว่าจะในด้าน การเรียนการสอนหรือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนก็จะเรียนหรือทำกิจกรรมตามความพอใจของนักเรียน ไม่กระตือรือร้นและไม่ตั้งใจเท่าที่ควร หันยังไม่แน่ใจว่าความรู้ที่ได้รับและกิจกรรมที่ได้ทำนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ทำให้เกิดความไม่แน่ใจ ลังเลใจ เบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนและการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อใดผลไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงก่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ไม่รู้จักรับผิดชอบ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นว่า ไม่ว่าการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน จะสูงหรือต่ำก็ตามย่อมจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน เสมอ ดังนั้นจึงทำให้ผลการวิจัยปรากฏออกมาว่า "การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน"

2. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนและความรู้สึกรับผิดชอบ

จากการศึกษาเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู แบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างไปจากนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกรับผิดชอบของปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ในแต่ละแบบแล้วจะเห็นว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีคะแนนความรู้สึกรับ

รับผิดชอบที่สุด ซึ่งก็เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ
ปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำสุด" ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ
อิตาเลียน และแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็น
ไปตามสมมุติฐานที่ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิดชอบ
สูงสุด"

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ก่อ สวัสดิทานิชย์ (ก่ สวัสดิทานิชย์

2505 : 178 - 181 อ้างอิงมาจาก Lewin Lippitt and White. n.d.)

ที่ได้อ้างการศึกษาของ เลอวิน ลิปปิต และไวท์ แล้วพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู
แบบอิตาเลียนและแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์
กับครูแบบปล่อยปละละเลย ทั้งนี้เพราะในการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย
นั้น ครูจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน การทำกิจกรรม ยอมรับนับถือ
ความสามารถของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจ มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง รับผิดชอบ
ของงานต่าง ๆ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนนั้น แม้ครูจะใช้อำนาจบังคับ ไม่ได้
ให้นักเรียนมีโอกาสเป็นตัวของตัวเอง ครูจะทำตามความพอใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึง
นักเรียนแต่ครูก็ยังเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน แม้จะเป็นการใช้อำนาจบังคับ
และนักเรียนทำด้วยความจำใจ แต่ก็เป็นผลให้นักเรียนมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงได้ ถึงแม้
จะไม่เท่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู
แบบปล่อยปละละเลยนั้นจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ
อิตาเลียนและแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ก็เพราะลักษณะของการปฏิสัมพันธ์แบบ
ปล่อยปละละเลยนั้น นักเรียนจะต้องดูแลรับผิดชอบตัวเอง เอาใจใส่ในการเรียนเอง
โดยไม่มีครูคอยบังคับหรือกระตุ้นให้ แต่ในลักษณะของคนไทยเรานั้น ไม่ได้ฝึกให้เด็กมี
ลักษณะดังกล่าวแล้ว สังคมไทยเราจะเป็นแบบ "ผู้ใหญ่คอยดูแลปกป้องผู้น้อยอยู่ตลอดเวลา"
(วีระบุพผ วิเชียรโชติ 2513 : 40 - 41) เมื่อครูปล่อยปละละเลยไม่คอยดูแล
นักเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถนำตัวเองไปในทิศทางที่ถูกต้องได้ เป็นเหตุให้
นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำกว่านักเรียน
ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนและแบบประชาธิปไตย

3. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน นั่นหมายความว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีความเชื่อมั่นในตนเองพอ ๆ กัน ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำสุด"

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของ ออซูเบล (Ausuble, 1968:460) ซึ่งกล่าวว่า การมีวินัยแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียนจะช่วยส่งเสริมปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกรับผิดชอบสูง มีความสามารถควบคุมตนเองได้ดี มีความสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ดีและมีความเชื่อมั่นในตนเอง และผลการวิจัยครั้งนี้ยังไม่สอดคล้องกับที่ กอ สวัสดิ์พาณิชย์ (กอ สวัสดิ์พาณิชย์ 2505 : 178 - 181 อ้างอิงมาจาก Lewin Lippitt and White, n.d.) ได้กล่าวถึงการศึกษาของ เลวีน ลิปปิต และไวท์ ซึ่งศึกษาพบว่า การปกครองของครูแบบอัตตาธิปไตยจะเกิดผลดีแก่เด็กเฉพาะในด้านการเรียน แต่ด้านบุคลิกภาพจะไม่เกิดผลดี เด็กจะเป็นคนที่ก้าวร้าว และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ในทำนองเดียวกันถ้าการปกครองของครูเป็นแบบปล่อยปละละเลย ก็จะส่งผลให้เด็กเป็นคนที่มีความบุคลิกภาพขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การที่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของคนอื่นนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าอาจจะเป็นเพราะคนไทยเราส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเราได้รับการปลูกฝังมาให้เป็นคนเช่นนั้น ซึ่งในเรื่องนี้ วีระยุทธ วิเชียรโชติ (วีระยุทธ วิเชียรโชติ 2516 : 64) ได้กล่าวถึงความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยว่าเน้นให้เชื่อฟังผู้ใหญ่และฟังพาดำรงแบบ "ตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด" ไม่นั่น การฟังตนเอง อบรมให้กลัวปกครองตนเองร่วมโห้ร่วมไทร ให้ความรักแต่ไม่คงเส้นคงวา ไม่นั่นค่านิยมผล และการฝึกแบบไม่ฟังตนเองนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่กล้า

ทำอะไรด้วยตนเอง ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ไชยทรัพย์ เกรือแก้ว (ไชยทรัพย์ เกรือแก้ว 2513 : 194 - 195) ที่ว่าลักษณะที่เป็น จุดเด่นของครอบครัวไทยคือเด็กเป็นจุดสนใจของครอบครัว ทุกคนต้องการให้เด็กได้รับความปลอดภัยและเติบโตขึ้นเลี้ยงตัวเองได้ มีความรักทุกคนจะยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อให้ลูก ๆ ทุกคนมีความสุข มีความรักทุกคนจะทุ่มเทความรักให้ลูก และเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด จนบางครั้งทำให้เกิดผลเสียขึ้นคือ ทำให้เด็กไม่รู้จักโตและเอาตัวไม่รอด เมื่อขาดผู้ดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือจึงทำให้คนไทยขาดความรับผิดชอบ และไม่คอยมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่คอยมีความเชื่อมั่นในตนเอง พอโตขึ้นและเข้าโรงเรียนลักษณะที่ไม่มั่นใจในตนเองนี้ก็จะติดตัวไปด้วย ในขณะที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครูทั้งในด้านการเรียนการสอนตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นในรูปของปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย หรือแบบปล่อยปละละเลยก็ตาม อิทธิพลของปฏิสัมพันธ์เหล่านี้อาจจะไม่รุนแรงหรือมีอิทธิพลมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กซึ่งถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เล็ก ๆ ได้ จึงมีผลให้เด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูในรูปแบบที่ต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน ตามผลการวิจัยที่ได้

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูในแต่ละแบบแล้วจะเห็นว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย แสดงให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย นั้น ครูไม่เข้มงวดกวดขันหรือตามใจนักเรียนจนเกินไป ครูให้ความรักความเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ประสพการณ์เหล่านี้ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ถ้านักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองได้

4. ความแตกต่างในด้านความรู้สึกรับผิดชอบระหว่างเพศชายและเพศหญิง

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ
อัตตาธิปไตยและแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
ว่า เมื่อนักเรียนอยู่ในโรงเรียนนั้น นักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะได้รับการปฏิบัติ
จากครูเหมือน ๆ กัน เป็นต้นว่า ได้รับการเอาใจใส่ในการเรียนการสอน การประกอบ
กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกัน
วางแผนการทำงานและตัดสินใจร่วมกัน หรือถูกบังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ครูตั้งไว้
อย่างเข้มงวดกวดขัน จึงมีผลทำให้ความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย
มีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันและยังพบว่า นักเรียนหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่า
นักเรียนชายทั้ง ๆ ที่ครูก็ปล่อยให้เด็กทำอะไรได้ตามความพอใจและไม่ควบคุมดูแลเอาใจใส่
เหมือนกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ซึ่งเด็กหญิงมักจะถูกบิดา
มารดาฝึกฝนโดยมอบงานให้รับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย และนอกจากนั้นการถูกทำโทษ
เพราะการปฏิบัติฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ ของบ้านและโรงเรียนของเด็กหญิงถือว่าเป็นเรื่องที่น่า
อับอายมาก ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับ ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ (ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ 2510 :
115) พบว่า พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไทย แม่มีความไว้วางใจในเด็กหญิงที่จะ
ให้เลี้ยงนังมากกว่าเด็กชาย โดยทั่วไปแล้วเด็กหญิงมีความอดทน ละเอียดยึดมั่นกว่าเด็กชาย
จึงทำให้เด็กหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่าเด็กชาย

5. ความแตกต่างในด้านความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างเพศชายและเพศหญิง

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ
อัตตาธิปไตยมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า นักเรียนชาย
และนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย ไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาความคิดเห็นของตน
ได้มากนัก เพราะต้องคอยปฏิบัติตามคำสั่งของครูตลอดเวลา จึงมีผลให้นักเรียนขาดอิสระ

ไม่เป็นตัวของตัวเอง มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาเพราะกลัวทำผิดกฎ ระเบียบที่
ตั้งไว้ จึงทำให้เด็กไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และไม่กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งใหม่ ๆ ที่
เกิดขึ้น ดังนั้นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยเหมือนกัน
จึงมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์
กับครูแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน
และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองในแต่ละแบบ จะพบว่า นักเรียนชาย
จะมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนหญิง นั่นแสดงว่า นักเรียนชายมีความเชื่อมั่น
ในตนเองสูงกว่านักเรียนหญิง ซึ่งผลนี้ก็สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง
(ชูชีพ อ่อนโคกสูง 2516 : 73) และ อุดม คำอังกูล (อุดม คำอังกูล
2519 : 44) ที่ศึกษาพบว่า เด็กชายมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กหญิง ที่เป็นเช่นนี้
อาจเป็นเพราะว่า เด็กหญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เป็นคนสุภาพ และสงวนท่าทีไว้มาก
นั่นเอง (ชัยวัฒน์ และประสิทธิ์ พึ่งพิชัย 2505 : 435) และนอกจากนั้นแล้ว แม่ไทย
จะให้สิทธิแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาว (ละม้ายมาศ ศรีทัศน์ 2510 : 105) จึงทำให้
เด็กชายเป็นตัวของตัวเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กหญิง

ข้อเสนอแนะ

สำหรับครู

1. ในด้านการเรียนการสอนครูควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความอบอุ่น ครูดูแลเอาใจใส่ ให้ความยุติธรรมแก่เด็ก ยอมรับนับถือในความคิดเห็นและความสามารถของเด็ก ร่วมมือและให้ข้อคิดเห็นแก่เด็กในโอกาสอันสมควร ฝึกให้เด็กใ้ครูจักคิด รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง จะช่วยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความรู้สึกรับผิดชอบ ส่วนการที่ครูใช้อำนาจการเป็นครูบังคับให้เด็กทำตามทุกอย่าง ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระ หรือการปล่อยปละละเลยเด็กโดยไม่สนใจเอาใจใส่เด็ก เด็กจะทำอะไรก็ได้โดยไม่มีขอบเขต จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองและขาดความรู้สึกรับผิดชอบ

2. ในคําน้ํการทำงานหรือการทํากิจกรรณใด ๆ ควรให้เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อเด็กจะได้รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และจะทำให้เด็กได้เห็นประโยชน์ของระบบหมู่ในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ

สำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ไว้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และควรใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันเพื่อเปรียบเทียบกัน

2. ในการรวบรวมข้อมูลในคําน้ํปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนนั้น ควรใช้หลายวิธีประกอบกัน เช่น การสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียนในห้องเรียน การให้ครูตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ครู และการให้นักเรียนรายงานพฤติกรรมของครู

3. ควรมีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ค่านิยมทางสังคม ตัวแปรทางคุณธรรม ตัวแปรทางจิตวิทยาตลอดจนทางค่าน้ํจริยธรรม เพื่อจะได้ทราบว่าปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนมีผลต่อตัวแปรต่าง ๆ ประการใด ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

4. ควรมีการศึกษาเรื่องความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น บุคคลที่มีอาชีพต่างกัน เช่น ทหาร ตำรวจ แพทย์ พยาบาล ฯลฯ หรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างกัน เช่น ในเมืองกับชนบท หรือบุคคลที่มีน้ํถือศาสนาต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กอ สวัสดิ์พาณิชย์ นาฏเจียรนัย คูหาวงค์ และเชื้อ สาริมาณ จิตวิทยา ตำรา
ครูอุดมบัณฑิตของครูสภา วิชาครูสอน 3 องค์การคำของครูสภา 2505, 270 หน้า
เกื้อกูล วาสิษฐ์ การเลือกเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุคคลจาก
ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2514, 186 หน้า อักสำเนา
- เจริญ สุภาพ แบบเรียนสังคมศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2520, 194 หน้า
เฉลิมวงษ์ โชติคุณุสร และคนอื่น ๆ "ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับวิชาต่าง ๆ"
เอกสารเกี่ยวกับจริยศึกษา ในการอบรมครูของโครงการพัฒนาการศึกษา ณ.
โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร 2504, 67 หน้า
- ชวาล แพทย์กุล และคณะ หลักสูตรการอบรมพิเศษวิชาการวัดผลการศึกษาาระยะสั้น
สำนักงานทดสอบ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 102 หน้า
ชัยวัฒน์ ฝั่งวิชัย และประสิทธิ์ ฝั่งวิชัย เทคนิคในการเป็นผู้นำ คลังวิทยา
2505, 465 หน้า
- ✓ ชูชีพ อ่อนโคกสูง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่น
ในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี วิทยานิพนธ์ กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2516, 104 หน้า อักสำเนา
- ✓ ชูกรี วงศ์รัตน์ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล 2525,
252 หน้า
- ชูกรี หลักเพชร ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเอง
และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี วิทยานิพนธ์ กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2517, 101 หน้า อักสำเนา
- ดวงเดือน ถาสตรภักดิ์ "การลงโทษเด็กเป็นการเพิ่มหรือลดปัญหา" วารสาร
จิตวิทยา หน้า 61 - 69, 2515

ประคอง ประสิทธิ์พร ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นผู้นำของนักเรียน ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร - 2519, 56 หน้า อักสำเนา

ประณต เล็กสวาท ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 117 หน้า อักสำเนา

ปราณีต สุขอุดม การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประภคและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยกับคนจีน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 103 หน้า อักสำเนา

ปัญญา ปุยเปีย การศึกษามุคตลภภาพประชคปไทยของอาจารย์วิทยาลัยครู ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 105 หน้า อักสำเนา

ภรณี ธรรมภรณ์พิลาภ การศึกษสาเหตุการหนีเรียนของนักเรียน 5 คน พร้อมทั้งวิธีให้คำปรึกษาเพื่อการช่วยเหลือ ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2513, 156 หน้า อักสำเนา

มานิต ฉนมพวงเสรี ความวิตกกังวลและความรู้สึกรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 83 หน้า อักสำเนา

มัญชรี มุนนาค การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประภคของบิตามารคากับบุคลิกภาพของเด็กในพระนครและต่างจังหวัด ปรินญาณพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 113 หน้า อักสำเนา

ล้วน สายยถ และอังคณา สายยถ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522, 276 หน้า

หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์ 2524, 287 หน้า

ละม้ายมาก ทรัพย์ และคณะ อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ท่าบอง

อ. เมือง จ.ชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการ
การศึกษาคนด้อยโอกาส โรงพิมพ์คุรุสภา 2510, 184 หน้า

ลัดดา สุวรรณรัตน์ แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพเฉพาะและความมั่นใจที่จะ
ออกไปประกอบอาชีพในโรงเรียนประเภทอุตสาหกรรม ปรินิพนธ์ กค.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2512, 117 หน้า อัดสำเนา

วรรณี วัชรธรรม การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์
และความรู้สึกกับนิคชอบเด็กไทยเชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีน ปรินิพนธ์

กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 69 หน้า อัดสำเนา

✓ วันเพ็ญ อายุการ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกกับบุคลิกภาพ
เก็บตัวหรือแสดงตัว กับการยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วัยรุ่น ปรินิพนธ์ กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2512,
163 หน้า อัดสำเนา

สบโชค พูลนาม ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกกับนิคชอบ

ปรินิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523,
63 หน้า อัดสำเนา

สมควร อภัยพันธ์ เอกสารประกอบการเรียน วิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะวิชาการ-
การศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2507, 244 หน้า

สมบุญ ทองกิลป์ ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียน
การสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นผู้นำของนักเรียน ปรินิพนธ์

กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 65 หน้า อัดสำเนา

สมพงศ์ ศิริพัฒน์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเองและ
ความรู้สึกกับนิคชอบ ปรินิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2512, 58 หน้า อัดสำเนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์

2514, 227 หน้า

สัมพันธ์ บุญเกิด ความเชื่อเกี่ยวกับการยอมรับเลี้ยงดูที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง
ของเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดภาคเหนือ ปรินญาณิพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 91 หน้า อัดสำเนา

สมศักดิ์ จินพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน
กับความรู้สึกกับนิคชอบและมโนภาพแห่งตน ปรินญาณิพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 99 หน้า อัดสำเนา

สุชา จันทรเฒ ปัญหาเด็กและวัยรุ่น โอเคียนส์โตร 2510, 153 หน้า

สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล
กับระเบียบวินัยในชั้นเรียน ปรินญาณิพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2523, 86 หน้า อัดสำเนา

✓อารีย์ เกรษฐชัย ความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกกับนิคชอบ
และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษายาบาล สภาอากาศไทย ปรินญาณิพนธ์
กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 71 หน้า อัดสำเนา

✓อุดม สำอางค์กุล ลักษณะความเป็นผู้นำ ความเคร่งครัด และความเชื่อมั่นในตนเอง
ของวัยรุ่นไทยภาคกลาง ปรินญาณิพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2519, 72 หน้า อัดสำเนา

Ausubel, Dwid P. Educational Psychology. Chicago, Holt
Rinehart and Wiston, Inc., 1968. 538 p.

Baldwin, A.L. "Socialization and Parent - Child
Relationship," Child Development. Vol. 19, September,
1948.

Bernard, Chester I. Organization and Management.
Cambridge, Mass : Harvard University, 1962. 478 p.

Blatt, S.I. and Stein, M.I. "Some Personality Value
and Cognitive Characteristics of the Creative Person,"
American Journal of Psychology XII. 1969. 406 p.

- Bradford, Leland P. "Group Forces Affecting Learning," Journal of the National Association of Women Deans and Counslor. XXXIII, p. 116 - 120, April, 1960.
- Breckenridge, Marian Edgar. Child Development. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1955. 497 p.
- Child Study Association of America. Our Children Today. New York, The Viking Press, 1952. 366 p.
- Funk & Wagnall's. Now "Standard" Dictionary of the English Language. New York, Funk & Wagnells, 1952. 2815 p.
- Hurlock, E.B. Child Development. New York, McGraw-Hill Book Company, Inc., 1946. 776 p.
- Kirk, R.E. Experimental Design. Procedures for Behavioral Sciences. California : Books/Cole Company, 1968. 500 p.
- Lindquist, E.E. Design and Analysis of Experiment in Psychology and Education. Houghton Mifflin Company 1956. 393 p.
- Marak, G.E. "The Education of Leadership Structure," Sociometry. 27, p. 174 - 182, 1964.
- Mueller, Dainal J. "Differences in Social Responsibility among various group of College Students," Dissertation Abstration Abstracts International. 31 : 495 - B, August, 1969.
- Mussen. Paul H. and others. Child Development and Personality. 3 rd. ed. New York, Harper and Row, 1969. 795 p.
- Peck, R.F. and Havighurst, R.J. Child Development and Personality. New York, John Willey & Sons Inc., 1963. 237 p.
- Radke, Marian J. The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude. Minepolis, University of Minnesota Press, 1964. 550 p.
- Shoban, E.J. "The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment," Journal of Psychology. 19 : 148, 1950.

- Siedman, Jerone M. The Child : A Book of Reading.
New York, Holt, Rinehart and Winston, 1962. 674 p.
- Stiles, Lindley J. and Dorsey, Mattie F. Democratic Teaching in Secondary School. New York, J.B. Lippincott Company, 1950. 579 p.
- Symond, P.M. Psychology of Parent - Children Relationship.
New York, Appliton Century - Crofts, Inc., 1937. 528 p.
- Yee, Albert H. Social Interaction in Education Setting.
Englewood Cliffs, Prentice - Hall Inc., 1971. 438 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

กระดาษคำตอบ

โรงเรียน.....

คำสั่ง ให้นำหมายเลขข้อที่ถูกคัดลงในกระดาษคำตอบใส่ใน ☐ ของแต่ละข้อ 1-3
 เพศ 1. ชาย 2. หญิง ☐ 4

1. ☐ 2. ☐ 3. ☐ 4. ☐ 5. ☐ 6. ☐ 7. ☐ 8. ☐ 9. ☐ 10. ☐ 11-20

11. ☐ 12. ☐ 13. ☐ 14. ☐ 15. ☐ 16. ☐ 17. ☐ 18. ☐ 19. ☐ 20. ☐ 21-30

21. ☐ 22. ☐ 23. ☐ 24. ☐ 25. ☐ 26. ☐ 27. ☐ 28. ☐ 29. ☐ 30. ☐ 31-40

31. ☐ 32. ☐ 33. ☐ 34. ☐ 35. ☐ 36. ☐ 37. ☐ 38. ☐ 39. ☐ 40. ☐ 41-50

41. ☐ 42. ☐ 43. ☐ 44. ☐ 45. ☐ 46. ☐ 47. ☐ 48. ☐ 49. ☐ 50. ☐ 51-60

51. ☐ 52. ☐ 53. ☐ 54. ☐ 55. ☐ 56. ☐ 57. ☐ 58. ☐ 59. ☐ 60. ☐ 61-70

61. ☐ 62. ☐ 63. ☐ 64. ☐ 65. ☐ 66. ☐ 67. ☐ 68. ☐ 69. ☐ 70. ☐ 71-80

71. ☐ 72. ☐ 73. ☐ 74. ☐ 75. ☐ 76. ☐ 77. ☐ 78. ☐ 79. ☐ 80. ☐ 1-10

81. ☐ 82. ☐ 83. ☐ 84. ☐ 85. ☐ 86. ☐ 87. ☐ 88. ☐ 89. ☐ 90. ☐ 11-20

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 1

แบบสอบถามนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของท่าน ที่มีต่อ ครู อาจารย์ ที่เรียนสอนและกำลังสอน และการปฏิบัติตนของท่าน ในชั้นเรียน ขอให้ท่านอ่าน ข้อความในแบบสอบถามแล้วให้พิจารณาว่า โดยส่วนรวมไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นครูอาจารย์ ท่านใด ครูอาจารย์ปฏิบัติตนมักเรียนอย่างไร และท่านปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อประสบกับ สถานการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านั้น คำตอบจะถือเป็นความลับไม่เปิดเผย ดังนั้นขอให้ ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ให้ท่านระลึกถึงเหตุการณ์ที่ล่วงมาแล้ว และกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันว่า ครู อาจารย์ ได้ปฏิบัติต่อท่าน ในลักษณะใด และท่านปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งแบบสอบถามจะมีคำถามเป็นข้อ ๆ จำนวน ²⁰30 ข้อ ตั้งแต่ข้อ 1 - ข้อ ²⁰30 แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ 1, 2, และ 3 ให้ท่านเลือกเอาเพียงข้อเดียวเท่านั้น ที่ตรงกับความเป็นจริง เมื่อเลือกได้ข้อใด ก็ให้นำหมายเลขข้อที่ถูกต้องใส่ใน ☐ ของแต่ละข้อในกระดาษคำตอบที่แจกให้ต่างหาก

ขอเสนอแนะให้ท่านเลือกตอบตามความคิดครั้งแรกที่ท่านรู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นจริง ๆ และขออย่าได้เว้นข้อใดเป็นอันขาด เพราะจะทำให้แบบสอบถามฉบับนี้ใช้ไม่ได้ คำตอบนี้จะ ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านแต่อย่างใด ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

1. หลังจากที่ย้ายเสร็จ ครูสั่งให้ทำงาน โดยครูจะ
 1. เกิดนักเรียนอย่างทั่วถึง ถ้านักเรียนมีปัญหาถามได้
 2. เข้ามาพูดคุย จิตโน่น คินี ชำชาก ขณะที่ยังเรียนทำงาน
 3. ออกไปนอกห้อง ปล่อยให้เรียนทำงานกันเอง ไม่ค่อยมาดูแลช่วยเหลือ
2. เวลาที่ผ่านหรือเพื่อน ๆ พูดจาหรือแสดงกิริยามารยาทไม่สุภาพ ครูจะ
 1. เรียกมาคุยหรือตักเตือน
 2. ถ้าครูอารมณ์ดีก็จะไม่ว่า ถ้าอารมณ์เสียก็จะทำโทษ
 3. ชักถามว่าทำไมแสดงกิริยามารยาทเช่นนั้น และอบรมสั่งสอนว่าไม่ควรทำอีกเพราะเป็นสิ่งไม่ดี
3. เมื่อครูพบว่าภายในห้องเรียนของท่าน มีนักเรียนที่ใส่รองเท้าหรือถุงเท้าผิดระเบียบ ครูจะ
 1. ไม่ว่าอะไร เพราะถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของนักเรียน
 2. ให้ถอดรองเท้าหรือถุงเท้าออกแล้วยึดเอาไว้
 3. ถามถึงสาเหตุและเตือนว่าเป็นการทำผิดระเบียบไม่ควรทำ
4. เมื่อเกิดการทะเลาะวิวาทกันในชั้นเรียน ขณะที่ครูให้งานทำ ครูจะ
 1. ปล่อยให้ทะเลาะกันจนเลิกไปเอง
 2. คุณั่งให้เลิกกันไปโดยไม่ฟังเหตุผล
 3. ชักถามถึงสาเหตุและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าคนไหนเป็นฝ่ายผิดหรือถูก แล้วสั่งสอนตักเตือน
5. ในการสอบครั้งหนึ่ง ท่านห้าคะแนนได้ไม่ดีเท่าที่เคยผ่านมา ครูจะปฏิบัติอย่างไร
 1. พูดคุยกับท่าน ใ้ถามถึงสาเหตุที่ทำให้การเรียนตกต่ำ และร่วมกันวางแผนการเรียน เพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น
 2. ไม่พอใจมาก อาจมีการลงโทษคว่าท่าน และจะคอยดูแลควบคุมท่านอย่างเคร่งครัด
 3. ไม่ว่าอะไร เพราะถือว่าเป็นเรื่องของนักเรียนที่จะต้องพิจารณาเอง

6. บรรยายภาพในหนังสือเรียนขณะที่ครูสอนเป็นอย่างไร

1. เกรงจะเรียก เอาจริงเอาจัง ไม่มีเสียงพูดคุยกัน นอกจากเสียงครู นักเรียนทุกคนนั่งตัวตรง
 2. เป็นกันเอง มีการซักถาม และอภิปรายร่วมกัน นักเรียนเรียนด้วยความสนใจ
 3. ไม่เป็นระเบียบ นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียน บางคนจะลุกเดินไปมาโดยครูก็ไม่ดู
7. ถ้าหากมีนักเรียนส่งงานไม่ตรงเวลา ท่านคิดว่าครูจะจัดการกับนักเรียนเหล่านั้นอย่างไร
1. ครูจะเรียกมาถามไถ่หาเหตุผล แล้วเตือนว่าคราวต่อไปไม่ควรทำเพราะจะทำให้เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่คนอื่นได้
 2. ครูจะไม่ว่ากล่าวตักเตือนให้ แต่ถ้าใครไม่ส่งครูก็จะไม่ติดตาม
 3. ครูจะคุย กับ แล้วทราวจให้แกจะต้องถูกหักคะแนน หรือบางครั้งถ้าครูอารมณ์เสียจะให้เอากลับคืนไปไม่ทราวจให้เลย

1 (8) เมื่อนักเรียนทำงานส่ง ครูเคยติชมผลงานบ้างหรือไม่

1. ถ้าผลงานที่ออกมาดีครูจะชม แต่ถ้าไม่ดีครูจะให้โอกาสไปทำมาใหม่
2. ถ้าผลงานดีครูจะไม่ว่าอะไร แต่ถ้าไม่ดีครูจะนำผลงานมาพูดประจานหน้าห้อง
3. ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดีครูจะไม่ติหรือชมเลย ทำให้นักเรียนไม่ทราบว่าผลงานของตัวเองเป็นอย่างไร

2 (9) ระเบียบในชั้นเรียนเป็นต้นว่า ห้ามคุยเสียงดัง ห้ามลุกเดินไปมา ฯลฯ ใครเป็นผู้กำหนดขึ้น

1. ครูเป็นผู้ที่กำหนดขึ้น แล้วสั่งให้นักเรียนทุกคนถือปฏิบัติ
2. ครูและนักเรียนทุกคนช่วยกันกำหนด เมื่อทุกฝ่ายเห็นด้วยจึงนำมาปฏิบัติ
3. ในชั้นเรียนไม่มีกฎหรือระเบียบใด ๆ ทั้งสิ้น ใครอยากทำอะไรก็ทำได้

3 (10) เมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นภายในห้องเรียน

1. ครูจะไม่สนใจปล่อยให้ นักเรียนจัดการกันเอง เพราะถือว่าเป็นกิจกรรมของนักเรียนไม่ใช่ครู
2. ให้นักเรียนร่วมกันคิดจัดกิจกรรมขึ้นมาว่าจะจัดอย่างไร โดยครูจะเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา
3. ครูเป็นผู้เสนอความคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมว่าจะทำอย่างไร แล้วสั่งให้นักเรียนดำเนินการตามที่ครูเสนอให้

- 4 (11.) บังเอิญเนื้อหาที่ครูสอนยากจนทำให้นักเรียนหลายคนไม่เข้าใจ จึงยกมือขึ้นถาม แต่เมื่อถามมาก ๆ ครูตอบไม่ได้ ครูท่านจะทำอย่างไร
1. แสดงความไม่พอใจ แล้วบอกให้ไปค้นคว้าเอาเองถ้าอยากรู้
 2. บอกนักเรียนว่าตอบไม่ได้ จดคิดไว้ก่อน แล้วจะนำมาตอบในชั่วโมงต่อไป
 3. ครูจะหาไม่ได้กับคำถาม ไม่สนใจ แล้วชวนนักเรียนคุยออกนอกเรื่อง
- 5 (12.) เป็ของของนักเรียนคนหนึ่งหายไป จึงได้ไปบอกให้ครูช่วยจัดการให้ ครูก็จะจัดการให้โดยการ
1. บอกคนที่เอาไปให้รีบเอามาคืน เมื่อไม่มีใครเอามาคืนก็จะลงโทษทุกคน
 2. ครูจะพูดชักจูงให้ผู้ที่เอาไปเกิดความรู้สึกละอายด้วยยอมรับสารภาพ
 3. ไม่สนใจปล่อยให้นักเรียนจัดการกันเอง
- 6 (13.) เมื่อครูสั่งให้ทำงานชิ้นหนึ่ง ปรากฏว่ามีนักเรียนอยู่ 1 คนที่ทำมาส่งซึ่งไม่เหมือนกับที่ครูสั่ง ครูจึง
1. ให้โอกาสกลับไปทำมาส่งใหม่โดยเร็ว
 2. จะดูและกันว่าไม่สนใจคำสั่ง ให้กลับเอาไปทำมาส่งใหม่ แต่ต้องถูกตัดคะแนนงานชิ้นนี้
 3. ครูจะไม่ว่าและจะตรวจให้เหมือนคนอื่น ๆ เพราะถือว่าได้ทำมาส่งแล้ว
- 7 (14.) เมื่อท่านเห็นเพื่อนประพฤติตนไม่ดีเป็นต้นว่า เทียวเก่ง สูบบุหรี่ ดื่มสุรา ฯ ท่านจะนำเรื่องนี้ไปบอกครูหรือไม่
1. บอก เพราะครูรักและเป็นกันเองกับนักเรียนดี เมื่อครูทราบครูจะได้หาทางปรับปรุง แก้ไขให้เพื่อน ๆ มีความประพฤติดีขึ้น
 2. ไม่บอกเพราะครูเป็นคนโมโหร้าย และถ้าครูรู้ว่านักเรียนทำผิดแล้วจะลงโทษโดยไม่ถามสาเหตุ
 3. ไม่บอกเพราะบอกไปก็ไม่ได้ประโยชน์ เพราะครูไม่ค่อยสนใจนักเรียนอยู่แล้ว และยังทำให้เพื่อน ๆ กลียดชังหน้าค้าย

- 8 (15.) ในการลงวิชาเรียนนั้น นักเรียนเลือกลงกันอย่างไร
1. เลือกตามที่ครูกำหนดคนหรือเลือกให้
 2. ครูจะแนะแนวทางให้แล้วให้นักเรียนเลือกเองตามความถนัดหรือความสนใจของตนเอง
 3. ครูปล่อยให้ นักเรียนตัดสินใจเลือกเอง
- 9 (16.) ในวันหยุดนักเรียนชอบนัดกันไปเที่ยวโดยไปอ้างกับผู้ปกครองว่า ทางโรงเรียนจัด ถ้ามีผู้ปกครองนักเรียนคนหนึ่งมาพบครู จึงทำให้ครูทราบความจริง ท่านคิดว่าครูท่าน จะจัดการอย่างไรกับนักเรียน
1. เรียกมาแล้วทำโทษ ในฐานะที่ทำให้โรงเรียนและครูเสียชื่อเสียง
 2. เรียกมาไต่ถาม แล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงผลเสียของการกระทำที่ได้ทำลงไป จนทำให้ นักเรียนยอมรับผิด และรับรองว่าจะไม่ทำอีก
 3. ครูจะไม่สนใจ เพราะถือว่าเป็นวันหยุด เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องจัดการ กับเด็กของตนเอง
- 10 (17.) สมมุติว่าท่านมีเรื่องกลุ้มใจ ไม่สบายใจ ท่านจะเข้าไปปรึกษากับครูของท่านหรือไม่
1. ไม่เข้า เพราะครูไม่ค่อยให้ความสนิทสนมกับนักเรียนและชอบวางอำนาจ
 2. เข้า เพราะครูเป็นกันเองกับนักเรียน จะให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นอย่างดี
 3. ไม่เข้า เพราะครูมักปล่อยให้ นักเรียนตัดสินใจพิจารณาแก้ปัญหาเอง
- 11 (18.) ขณะที่ครูสอน ถ้าท่านไม่เข้าใจท่านจะทำอย่างไร
1. ทำเฉย ๆ ไม่กล้าถาม เพราะกลัวครูดูว่าไม่ตั้งใจเรียนขณะสอน
 2. จะถามครู และครูก็จะอธิบายให้ใหม่จนเข้าใจ
 3. ไม่อยากถาม เพราะถ้าถามแล้วครูชอบพูดนอกเรื่อง
- 12 (19.) หลังจากที่คุณครูเข้าห้องสอนไปแล้วประมาณ 10 นาที เพื่อนท่านคนหนึ่ง เพิ่งจะเดินมา ขออนุญาตเข้าห้อง ท่านคิดว่าครูท่านจะทำอย่างไร
1. ครูจะพยักหน้าอนุญาตแล้วสอนต่อไปโดยไม่สนใจ
 2. ครูจะอนุญาต แต่จะซักถามเหตุผล พร้อมกับชี้แจงถึงผลเสียของการเข้าห้องช้า
 3. ครูแสดงความไม่พอใจ โดยการดูหรือลงโทษ

20. การออกนอกบริเวณโรงเรียนต้องมีจดหมายจากผู้นักครอง บังเลิญท่านออกไปทำธุระ ให้นักครองจริง ๆ แต่ลืมเอาจดหมายมา เมื่อท่านเข้าไปขออนุญาต ท่านคิดว่าครู จะอนุญาตให้ท่านออกไปหรือไม่

1. อนุญาตให้ออกโดยดีโดยไม่มีการซักถามอะไร
2. ครูจะไม่อนุญาต แม้จะชี้แจงเหตุผลอย่างไรก็ตาม เพราะถือว่าผิดกฎของโรงเรียน
3. ครูจะซักถามถึงเหตุผลและความจำเป็น ถ้าจำเป็นก็อนุญาตพร้อมกับเตือนว่า คราวต่อไปจะไม่อนุญาตเพราะเป็นการผิดกฎของโรงเรียน

13 (21) เมื่อครูเข้ามาสอนและเช็คชื่อนักเรียน พบว่ามีนักเรียนออกไปจากห้องเรียน ท่านคิดว่าครูท่านจะจัดการอย่างไร

1. ทำโทษโดยการหักคะแนนความประพฤติทันที
2. ให้นักเรียนชี้แจงเหตุผล ถ้าจำเป็นก็ไม่ว่า แล้วอบรมสั่งสอนว่าควรจะต้องแจ้งให้ ครูทราบก่อน
3. ครูไม่กอยจะเช็คชื่อนักเรียน แต่ถ้าเช็คแล้วพบว่านักเรียนขาดหายไป ครูไม่เคียวว่า

14 (22) ท่านคิดว่าเมื่อครูกับนักเรียน มีความคิดเห็นทางด้านการเรียนขัดแย้งกัน ครูท่านจะมีวิธีการอย่างไร เพื่อจะให้ความคิดเห็นนั้นตรงกัน

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นหรืออภิปราย เพื่อหาข้อสรุป
2. ปลอบให้นักเรียนโต้แย้งและหาข้อสรุปกันเอง
3. ครูจะเสนอความคิดเห็นของครู และไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

15 (23) ใครเป็นคนเลือกตัวแทนหรือหัวหน้าห้องของท่าน

1. ครู
2. ครูและนักเรียน
3. นักเรียนคัดเลือกกันเอง

24. เมื่อครูสั่งงานทุกครั้ง นักเรียนมีปฏิกิริยาอย่างไร

1. ถ้าขยันก็ทำส่ง ถ้าไม่ขยันก็ไม่ทำ
2. นักเรียนทุกคนเต็มใจที่จะทำตามกำหนด เพราะงานที่ได้ไม่ยากเกินความสามารถและไม่มากเกินไป
3. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ยอมทำเพราะครูสั่งงานแต่ละครั้งยากเหลือเกินและยังสั่งที่ละมาก ๆ ด้วย

16 (25) เมื่อนักเรียนทำผิด ครูจะลงโทษโดยวิธีใด

1. ชี้แจงให้ทราบถึงความผิดก่อนทุกครั้งก่อนที่จะลงโทษ
2. ดุหรือตีโดยไม่แจ้งให้นักเรียนทราบเหตุผล
3. ครูไม่เคยดุหรือตีนักเรียนเลย

17 (26) ✓ ขณะที่สอนครูเหลือบไปเห็นนักเรียนในห้องคนหนึ่งเอาหนังสือการ์ตูนขึ้นมาอ่าน ท่านคิดว่าครูจะทำอย่างไรกับนักเรียนคนนั้น

1. ไม่ดู ไม่ว่า ปล่อยให้อ่านตามสบาย
2. เรียกออกมาตี และดุว่าทำไมตั้งใจเรียน และยึดเอาหนังสือไว้
3. ขอให้เก็บไว้ก่อน แล้วพยายามเรียนให้เข้าใจ ถ้ามีเวลาก็ค่อยเอามาอ่าน

18 (27) ท่านคิดว่าครูของท่านทำตัวเป็นอย่างไร

1. เป็นผู้ปกครองและเพื่อนเล่นเป็นบางครั้ง
2. เป็นผู้ควบคุมหรือผู้ปกครองคอยสั่งให้ท่านทำตามทุกครั้ง
3. เป็นเหมือนคนรู้จักธรรมดา

19 (28) ✓ ท่านรักครูของท่านหรือไม่เพราะเหตุใด

1. ไม่รัก เพราะเป็นคนถือตัวไม่มีความยุติธรรม
2. รัก เพราะให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียนทุกคนและยุติธรรมดี
3. รัก เพราะไม่เคยดุด่าว่ากลาวนักเรียน แม้ว่านักเรียนจะทำผิดก็ตาม

20 (29). ท่านคิดว่าครูของท่านดูแลเอาใจใส่นักเรียนมากน้อยเพียงใด

1. ไม่คอยดูแลนักเรียน นักเรียนจะทำอะไรก็ได้ไม่เคียวกล่าวตักเตือน
2. ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหา
3. ดูแลเอาใจใส่มากเกินไปจนไม่เป็นตัวของตัวเอง

30. ท่านคิดว่าครูของท่านเป็นคนอย่างไร

1. คอยเข้มงวดกวดขันกับท่านมากเกินไป
2. ปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลท่านเกินไป
3. คอยดูแลให้คำแนะนำและให้อิสระแก่ท่านพอสมควร

ตาราง ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามการปฏิบัติงานของครูกับนักเรียน

ข้อ	t	ข้อ	t
1	4.50	16	9.80
2	2.94	17	7.88
3	2.98	18	10.78
4	2.41	19	10.64
5	2.84	20	4.61
6	2.95	21	8.59
7	4.63	22	6.23
8	4.65	23	5.21
9	9.08	24	2.73
10	5.34	25	9.26
11	8.09	26	5.63
12	7.41	27	9.74
13	10.29	28	9.75
14	6.03	29	6.19
15	7.69	30	2.46

06 - 19 ០៧ កងឧបករណ៍ប្រយុទ្ធនៃកងយោធពល
09 - 15 ០៧ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាលកងយោធពល

• ឯកសារ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 2

แบบสอบถามนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกและการกระทำบางอย่างของท่าน โดยจะมีข้อความให้ท่านอ่าน เพื่อพิจารณาว่าท่านมีความรู้สึกหรือเคยปฏิบัติมากน้อยหรือบ่อยครั้งเพียงใด ดังนั้น จึงไม่มีคำตอบใดที่ถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการปฏิบัติไม่เหมือนกัน ที่สำคัญ ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามที่ให้ตรงสภาพความเป็นจริงของท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

วิธีการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 60 ข้อ คือตั้งแต่ข้อ 31 ถึงข้อ 90 ดังนั้นท่านจึงต้องตอบเฉพาะในกระดาษคำตอบที่แจกให้เท่านั้น โดยเลือกตัวเลขที่ท่านเห็นว่าถูกต้องตรงกับลักษณะสภาพของความเป็นจริงของท่าน ใส่ลงใน ☐ ในกระดาษคำตอบให้ตรงกับข้อที่ท่านอ่านในแบบสอบถาม ในข้อหนึ่ง ๆ นั้นจะมีตัวเลขให้ท่านเลือกตอบ 5 ตัวเลือก คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 จะเลือกตอบตัวเลขใดให้ถือเกณฑ์ดังนี้คือ

- เลือก 5 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด
- เลือก 4 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก
- เลือก 3 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงปานกลาง
- เลือก 2 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อย
- เลือก 1 เมื่อข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อยที่สุด

ขอให้ท่านพยายามตอบให้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านประการใด

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

31. ข้าพเจ้าจะคอยตามเสียงส่วนมากในกลุ่มไม่ว่าความคิดเห็นนั้นจะถูกหรือผิด
5	4	3	2	1
32. ข้าพเจ้าจะให้ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิชาให้
5	4	3	2	1
33. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าชอบปรึกษาเพื่อนมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง
5	4	3	2	1
34. ข้าพเจ้าชอบพูดอะไรตรง ๆ แม้จะสะเทือนใจใครก็ยังดีกว่าพูดปก
5	4	3	2	1
35. เมื่อครูถามคำถามแล้วข้าพเจ้าตอบผิดจะรู้สึกอาย
5	4	3	2	1
36. ข้าพเจ้าชอบทำอะไรด้วยตนเองมากกว่าให้คนอื่นทำ
5	4	3	2	1
37. ขณะอยู่ในห้องเรียน ข้าพเจ้าจะถามครูเมื่อไม่เข้าใจ
5	4	3	2	1
38. ข้าพเจ้ารู้สึกกังวล เมื่อต้องไปในสถานที่ที่ไม่มีคนรู้จัก
5	4	3	2	1
39. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าทำตามเพื่อน ๆ โดยไม่ได้ตั้งใจ
5	4	3	2	1
40. ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดเผย ไม่อ้อมค้อม
5	4	3	2	1
41. ข้าพเจ้าไม่ชอบทำอะไรแข่งกับคนอื่น
5	4	3	2	1
42. ถ้าให้แสดงความคิดเห็นขอเลือกการเขียนมากกว่าการพูด
5	4	3	2	1
43. รู้สึกดีถ้าเพื่อนบอกว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าจะสื่อไม่ดี
5	4	3	2	1
44. เมื่อถูกขึ้นตอบคำถามครูในห้องเรียน ข้าพเจ้าจะรู้สึกใจเตนแรง
5	4	3	2	1
45. เมื่อครูให้ออกไปพูดหน้าชั้น ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าเสียงสั่น
5	4	3	2	1
46. เมื่อรู้ว่งานที่ข้าพเจ้าทำอยู่ยากจะเลิกทำทันที
5	4	3	2	1
47. เมื่อข้าพเจ้าชื่อของมักจะถูกขอให้ผู้ปกครองหรือเพื่อนช่วยเลือกให้
5	4	3	2	1
48. ในการทำงานกลุ่มข้าพเจ้าอยากเป็นหัวหน้ากลุ่ม
5	4	3	2	1
49. เมื่อมีการให้แสดงความคิดเห็น ถ้ามีโอกาสที่จะเสียงได้ ข้าพเจ้าจะเสียงทันที
5	4	3	2	1
50. ข้าพเจ้าชอบถูกขึ้นตอบคำถามในชั้นเรียน
5	4	3	2	1

51. ข้าพเจ้าจะทำงานได้อย่างมั่นใจขึ้น ถ้ามีเพื่อนร่วมงาน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
52. ขณะสอบถามกรรมการคุมสอบมาเป็นครู ข้าพเจ้าจะไม่สบายใจ เพราะไม่แน่ใจว่าที่ตอบนั้นถูกหรือเปล่า

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
53. ข้าพเจ้าชอบไปไหน ๆ กับผู้ปกครอง เพราะรู้สึกอบอุ่นดี

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
54. เมื่อได้ทำงานไปทำข้าพเจ้าจะทำให้เสร็จไม่ว่าจะมีอะไร มาขัดขวาง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
55. เมื่อเดินผ่านคนหลายคน ข้าพเจ้าจะรีบ ๆ เดินไม่กล้ามอง หน้าใคร

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
56. ข้าพเจ้ารู้สึกเงินเมื่อถูกชม

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
57. ข้าพเจ้ามักจะอาสาทำในสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าทำได้

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
58. เมื่อข้าพเจ้าทำอะไรแล้วมีคนหัวเราะเยาะ ข้าพเจ้ารู้สึก
เฉย ๆ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
59. ข้าพเจ้าไม่ชอบทำอะไรที่เป็นภาระเสี่ยง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
60. ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
61. ข้าพเจ้าไม่เคยหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าโดยสารรถประจำทาง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
62. เมื่อได้รับมอบหมายงาน ข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จไม่เคย
ผัดวันประกันพรุ่ง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
63. ข้าพเจ้าชอบเดินลัดสนามหญ้าเพราะมันช่วยย่นระยะทาง
ได้มาก

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
64. ข้าพเจ้าจะรับฟังและเคารพในความคิดเห็นของคนอื่น

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
65. ขณะทำการบ้านเพื่อส่งพรุ่งนี้ บังเอิญโทรทัศน์มีรายการ
ที่ข้าพเจ้าชอบ ข้าพเจ้าจะทิ้งการบ้านไว้ ไปดูโทรทัศน์ก่อน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
66. เมื่อกรรมการคุมสอบเฉลย เพื่อน ๆ หยิบตำราขึ้นมาดู
ข้าพเจ้าจึงทำบ้าง เพราะไม่อย่างนั้นจะเป็นการเสีย
เปรียบเพื่อน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
67. ข้าพเจ้าข้ามถนนตรงทางข้าม

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

68. ข้าพเจ้ามักถูกหางบ้านเพื่อนในเรื่องการเรียนน้อย ๆ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
69. ถ้าทำข้อสอบไม่ได้ หลังสอบเสร็จจะเปิดตำราดูว่าที่ถูกต้อง
คืออะไร

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
70. เสื้อผ้าที่ข้าพเจ้าใส่ ข้าพเจ้าจะซักเอง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
71. เวลาทำอะไรนึกเอาดื้อไปก็เก็บใจและพร้อมที่จะรับการ
ลงโทษ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
72. ข้าพเจ้าทำงานทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ด้วยตนเอง โดยไม่ต้อง
ให้ใครเตือน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
73. เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำแล้วครูออกไปนอกห้อง ข้าพเจ้า
มักจะคุยกับเพื่อนแล้วเก็บงานไว้ทำที่บ้าน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
74. วิชาใดที่ข้าพเจ้าจะให้ความสนใจวิชานี้เป็นพิเศษ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
75. ถ้าข้าพเจ้าทำการบ้านไม่ได้ จะลอกเพื่อนส่งครูเพื่อจะได้
ไม่ถูกลงโทษ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
76. เมื่อข้าพเจ้ายืมหนังสือหรือสิ่งของของเพื่อนมา จะส่งคืน
ตามกำหนดทุกครั้ง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
77. ถ้าการบ้านที่ครูสั่งให้ทำค่อนข้างยากแล้ว ข้าพเจ้าจะ
พยายามทำอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
78. เมื่อข้าพเจ้าพูดอะไรไปแล้วแต่ไม่ได้ทำตามที่ถูกครูสั่ง
ไม่สบายใจ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
79. เมื่อครูขอร้องให้ช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ข้าพเจ้าเต็มใจ
ช่วยเต็มที่

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
80. เวลาครูให้จัดกลุ่มทำงาน เพื่อน ๆ อยากให้ข้าพเจ้า
เข้ากลุ่มด้วย เพราะเห็นว่าข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบดี

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
81. เมื่อมีงานอะไรก็ตาม ข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จ ๆ ไปเสีย
โดยเร็ว ผลที่ได้จะเป็นหรือไปข้างมัน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

82. เมื่อทำแบบฝึกหัดแล้วเขียนนิค ข้าพเจ้าจะเขียนซ้ำหรือ
เขียนหับลงไปด้วย เพราะถ้ามีมานั่งลงจะทำให้เสียเวลา

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
83. เวลาสอบข้าพเจ้าไม่เคยยื่นอุปกรณ์ของเพื่อนเลย เพราะ
เตรียมพร้อมทุกครั้ง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
84. รู้สึกดีใจที่ถูกโกหกแล้วรอดหัวไม่ถูกกองโทษ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
85. เมื่อเข้ารับการบรรยายหรือเข้าห้องประชุมก็ตาม ข้าพเจ้า
มักจะคุยกับเพื่อนเสมอ

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
86. เมื่อทำอะไรเสียหายแล้ว เช่น ทำแก้วแตก ข้าพเจ้ามัก
จะกลบเกลื่อนเสียเพื่อไม่ให้ใครรู้

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
87. เมื่อทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้ามักจะปล่อยให้สมาชิกอื่น ๆ
ทำเสียมากกว่า

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
88. ข้าพเจ้าพอใจและเต็มใจที่ได้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
89. เมื่อข้าพเจ้าจะไปไหน จะบอกให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---
90. ข้าพเจ้าจะรักษาสัมบัติของโรงเรียนเหมือนของตนเอง

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

ตาราง ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตามแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึก
รับผิดชอบ

ข้อ	t	ข้อ	t	ข้อ	t
31	2.39	51	9.56	71	3.76
32	2.75	52	8.72	72	4.99
33	5.26	53	7.94	73	2.85
34	3.51	54	9.05	74	10.78
35	5.02	55	4.34	75	2.80
36	7.72	56	6.59	76	10.84
37	4.44	57	8.88	77	10.36
38	9.67	58	2.76	78	11.56
39	4.12	59	3.72	79	8.42
40	6.14	60	2.83	80	6.72
41	5.09	61	6.06	81	7.14
42	5.17	62	6.19	82	3.39
43	5.96	63	2.60	83	8.52
44	9.64	64	3.55	84	2.41
45	7.72	65	2.87	85	3.56
46	2.82	66	3.74	86	2.30
47	3.57	67	8.68	87	2.82
48	2.03	68	2.57	88	13.04
49	2.86	69	9.65	89	12.58
50	2.94	70	4.67	90	11.30

ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิบัติงานของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน
 ความรู้สึกรับนิยมนและความเชื่อมั่นในตนเอง

บทคัดย่อ
 ของ
 สุมาลี วงศ์ปลูกแก้ว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
 ตุลาคม 2526

บทที่ ๕๐

การศึกษารังนี้มุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ความรู้สึกกับนิชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง และเพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้สึกกับนิชอบและความเชื่อมั่นในตนเองตามตัวแปรปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และเพื่อกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารังนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม. 2) ปีการศึกษา 2526 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 364 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน แบบสอบถามความรู้สึกกับนิชอบ และแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ Multiple correlation, One - way Analysis of Variance, Scheffe และ t-test

ผลการศึกษาปรากฏว่า

1. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และความเชื่อมั่นในตนเอง กับความรู้สึกกับนิชอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกันมีความรู้สึกกับนิชอบแตกต่างกัน นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกกับนิชอบต่ำสุด แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างความรู้สึกกับนิชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาชิไปโตย และแบบปล่อยปละละเลย
3. ไม่พบความแตกต่างระหว่างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่างกัน
4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกกับนิชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างความรู้สึกกับนิชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาชิไปโตย และแบบประชาชิไปโตย

๕. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียน

THE RELATIONSHIP OF TEACHER - STUDENT CLASSROOM
INTERACTION AND STUDENTS' SENSE OF RESPONSIBILITY
AND SELF - CONFIDENCE

AN ABSTRACT

BY

SUMALEE WONGPLOOGKAEW

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

October 1983

The purposes of this study were to investigate the relationship of teacher - student classroom interaction, students' sense of responsibility, and self - confidence, and to determine sex difference in sense of responsibility and self - confidence among students with different types of teacher - student classroom interactions.

The subjects were 364 Mathayom Suksa 2 students who were selected by the simple random sampling from the Department of General Education schools in Bangkok, in the academic year of 1983. The instruments for collecting the data consisted of teacher - student classroom interaction questionnaire, sense of responsibility questionnaire and self - confidence questionnaire. The data were computerized by using multiple correlation, one - way analysis of variance, Scheffé and t - test. The results were as follows:

1. Teacher - student classroom interaction and students' sense of responsibility and self - confidence were significantly correlated at .05 level.

2. The students with different teacher - student classroom interactions showed significant difference in sense of responsibility at the .05 level. The students with the laissez - faire classroom interaction had the least sense of responsibility but the students with the

autocratic and the democratic classroom interactions showed no significant difference in sense of responsibility.

3. There was no significant difference in self - confidence among students with different types of teacher - student classroom interactions.

4. The boys and girls with the laissez - faire classroom interaction showed significant difference in sense of responsibility at .05 level but there was no significant difference in sense of responsibility of boys and girls with autocratic and the democratic classroom interaction.

5. The boys and girls with democratic and laissez - faire classroom interaction showed significant difference in self - confidence at the .05 level but there was no significant difference in self - confidence of boys and girls with autocratic classroom interaction.